

Plogus

Partit: t'ris parit t'ementa saluans
 Hic q' sublimes h'emus cistria floes
 Ia dudū sceleis p'duxit t'ite d'oeis
 Luq' mellifluga mūdi p' climata frūis
 Emisq' p'plos pascat: t'cūns moibudos
 Ut capnat uita quā demerue supna
 P'fām sobole docet h' te pagina m're
 P'fētā. lonis g'neasse p' oīa uotis
 Inclita qū domq' cistria nobile pignq'
 Edidit: clarē ualle' bis terq' btām
 Et solē mūdo pietatis fudit ab aluo
 Hāc ualle' clara' meitis clāssimq' abbas
 fecit opē m'iseis saluare sceleātis
 Hic p'm gesta descibūt uenēanda
 Qu' utiq'q' domo i' g'nnē tenuisse p'ba'
 Quisq' sius opē xpi se stigmata fr'e
 monstrūt factis patrādo q'sona d'ns
 Post clarā ualle' semox strēnuitate
 lectio testis adest q' lā relectaq' p'dest
 Hys q'q' illecebre carnis nō p'ualuē
 Quo spōsā spōsq' uocant h' e' mistiq'
 Hic diūsa utura sp'iat amomū **ortu**
 Hic noua dat poma s'ri fuois aroma
 Inde rose fulgent pacie lilia candēt
 Castroz renitēd' uiole dat purpūā mites
 Cūctaq' celestis v'nāt plātūā p'is
 Desup' i'fusa q' p'fert uall' optima
 Stutūq' uios meitis frīt eē beatos
 Ipox uita tibi sit rogo l'ō uia
 Iureq' c'esoris uinosos corrige moēs
 Ut castitatis assertibq' hys increais
 Int' purpureas uīgn' sup' asp' catuas
 Illuc uēa salq' illuc sine morte iuuētq'
 Lux i' deficiēs. carmē p'cedia mulcēs
 Dulcis amor xpi dans gaudia pace p'heni
 Vē qd' ē h'ic stiet illic p'isse uita

Hic igit' q'sq' uult h'ns t'ēde scriptis
 hoibq' uita p'bet istas fore g'ra
 Et qd' mirat' i' p'ibq' t'pa sequat'
 Ast piger & torpes & terti corpe stēs
 Ora sup'ras arēna pectōa gestās
 Lūi sacri studia fuois sūt onēosa
 Illiq' a maibq' paul' auolet i' libellq'
Explicit plogus metricus.

Incipit narratio de Titio cistrie-
sis ordis qualis sit p'ces nri
de molisimensi cenobio. p'p'
ordis p'uitate scdm tenore re-
gule s'ri b'nditi i' cupandā.
eg'li. fecūda cistrie' etiā fūda
uerūt. Q' ē m' omi m' m. qm
ex t'pa tūq' de fonte p'ussio
ruuli cūctaq' etiāq' ordis nri
diuati s'ri: & de nouell' reuēdis
atq' i' oī' flig'ōe sp'itus p'ois
q' i' cistria & i' clāualle claruēt.
Incipit distinctio p'a **Ad d'ns**
ihus i' doctrina sua formā p'fē
p'me d' d'ideit. Cap' p'mū

Prima distinctio

Tertius deus etiam dei fili-
 us dñs nŕ ih̄s xp̄s cūctos
 oīū rerū. redemptor
 oīū fidelū. dñi i diebus hūilitatis
 sue salute oparet i medio tre: sa-
 lūte pfecte penitencie viā mudo p-
 dicauit dicens. Penitencia agite
 appropinquabit enim regnū celorū.
 Hās inestimabili misericordie dei q̄
 seremonia tandem oculo respiciens
 miserū genus ~~hūmānū~~ filiorū adā.
 districtionē legis que oculū podō
 dente p dente oīmodāq̄ talionē
 pro omni excessu iustidit redde-
 bat p incarnatū ubi sui dulcedine
 tempauit dicens. Penitencia a-
 gite. De uob̄ i becilles homines
 ad ubū pñe id est penā tenendi
 terrerent. mox ubo consolatorio
 ubo oī acceptōe digno pmissis
 sentencie seueritate dulcorare cu-
 rauit. subiūges appropinquabit enim
 regnū celorū. Quis enim sanū sapiēs
 hūc ifirmū licet delictū sit nō
 patient pmo gratant pñis pe-
 ne momentaneū pondū sustine-
 at: nō solū ut eternitate futūe
 pene fugiat verū etiā ut celestis
 regni nūquā fruendi par-
 ticeps fiat. Verū quia beatus
 baptista et pcur sor dñi iohānes
 i ordine pcur soris sue penitencia
 pdicāis dignos eiusde pñe fructū
 agi ceusit. Querendū sūmope
 ē nobis q̄ sit formula pfecte pe-
 nitencie que ad dignos pñendū
 fructus sufficiens esse videat.
 Sed ubi formula hāc dignū

grano? qm̄ i pñis m̄groz m̄gri
 dñi nŕi ih̄s xp̄i dictis & factis:
 Cū enim quidā possessiones habens
 multas a dño q̄sisset quid faciedo
 uita etnā possidet. et dñs manda-
 ta legis ei pposuisset illeq̄ se oīa
 a iuuentute sua seruasse dixisset:
 subiūxit dñs. Adhuc unū ē deest.
 Si vis pñis esse. Vade et vende
 oīa q̄ habes et da paup̄ibz: et ve-
 ni sequere me: et habebis thesau-
 rū i celo. Ille uō q̄ nō se sed sua et
 illa nō tota sed ex pte & pte satis
 modica uidelicet decimas pñicias
 cetēsq̄ legales oblatōnes offerre
 consueuat et hoc magnū aliqd
 eē putabat audiens ubi cōsūma-
 te iusticie resiliit et trahens cor
 i trā abnt tristis quia minirū
 testante uitate qui diuicias quas
 habent affectuose diligūt difficile
 saluant. Qm̄ alit affectus erat
 bñs petrus o qm̄ largo celestis
 grē roze p̄fusū ab estu mundane
 cupiditatis refriguet qui de se
 siusq̄ discipulis tā hūilit qm̄
 fiducialit dño dicebat. Ecce nos
 reliquimus oīa et secuti sumus te.
 Hic plane forma pfecte pñe
 reperimus: quā saluatoe cōsilū
 salutis q̄renti suasit. discipulis
 etiā sequentibz se tradidit: licet
 legamz nōnullos i diuicijs et i
 oī glā mūdi continentz & hūilit
 uixisse. Sed quia pñilegia pau-
 corū cōem legē nō faciūt: tūcū
 multo quicūq̄ celsitudine p̄fōis.

dicens

sectari conuenerunt obaudiunt uocem dñi
 i euanglio dicitur: Si quis non re-
 nūciauerit... omnibus q̄ possidet: non
 fiet meus esse discipulus. *Ad a p̄mi-
 tia em̄a cois uite f̄ditio cepit et
 q̄ hinc in oīstia religiois i statu
 p̄ncipit s̄p̄s̄it cūph̄i s̄dm̄.*

Simul deo decebat ut sum-
 ptis sapia que p̄fecte iusti-
 tie uocem trade' uenerat h̄c in
 ip̄o statim nascentis ecclie in sillo
 grege signauerit i p̄meret: quatinus
 unius quicorū exemplo puocata uir-
 u diuina et angusta i corde p̄ponerent
 tunc inuestatis i formam magistro.
 tantorū etiā p̄m̄ exemplo roborati
 uia dñi dilatato corde current: di-
 centes cū psalmista dñs. p̄p̄ uerba
 labiorū tuorū dñe ego custodiu uias
 diuis: sciens quā centuplū qd̄ p̄-
 uisisti reddes: et in sup̄ uita etiā
 adiacet. *Passo uō i carne dñs post-
 qm̄ a mortuis resurrexit & i celū
 ascendit discipulis etiā sp̄m̄ sc̄m̄
 que p̄m̄s̄it uisit: multiplicata
 iā credentiu turbis clarior eius-
 dem sp̄itulis uite quā p̄fectā pe-
 nitentiā dicitur i uitor elucē cepit:
 cū sicut testat̄ lucas. Multitudis
 edentiu erat cor unū et aīa una:
 nec quisq̄m̄ eorū suū aliquid esse
 dicebat: sed erūt illis oīa coīa pos-
 sessiones etiā agros et domorū uen-
 debant q̄ possidebāt ponentes p̄-
 cia aīa pedes ap̄lorū. *Quāta uō
 reuerentiā i cordibz nō edentiu**

sublimis illa comissio ḡtaret
 testat̄ idem b̄tus lucas cū dicit:
 quia ceterorū uemo audebat se con-
 iūge' illis: sed magnificabat eos
 p̄p̄s̄. *ter solū iherosolimis h̄c scola
 p̄uocata ecclie celestibz i statu
 disciplinis: uer etiā antiochie
 sub iugris paulo et barnaba
 glōsissime floerūt: ibiq̄ discipu-
 li p̄mo appellati sūt xp̄iam. philo-
 quosq̄ disertissimū iudeorū i libo
 que theoretica uita p̄tulerunt de
 feruentissimis eorū i dñs studio
 inulta cōsēpsit. Monachorū etiā
 cenobitarū q̄ nomē uita & istitu-
 tionē ab eis erodit s̄p̄s̄isse p̄-
 spiciū est. Ceterorū disseminato
 uerbo dei p̄ uniuersā regionē cū
 iā i oīm̄ t̄ra exisset sonus p̄dica-
 cois ap̄lorū n̄cē eāt ut archa sc̄e
 ecclie que p̄fectissime huius reli-
 gionis titulo i superioribz suis
 angusta uuitatis cubitū p̄ficiēbat:
 dilatato caritatis simi i inferioribz
 suis pusillanimes et ad p̄stōnis
 celsitudinē inuig udoneos colligē-
 t̄ quatinus omnipotentis dei
 m̄ia nō solū hoīes. sed et ip̄a
 quosq̄ iumenta id est f̄cne sub-
 stantie puluere se ex i f̄mitate
 sedantes dignatissime saluaret.
 Hic iā nobilis illa respublica
 quā dñs ihs xp̄s̄ i stitueat et sp̄s̄
 sc̄us roborauit i qua cū nullus
 quisq̄ possidet uemo tū eāt egēs
 iūt illos: cepit ad p̄uatas res
 distrahi. cepunt q̄ xp̄iam sub-
 stantis licent v̄g sic tū ut t̄na
 celestibz non p̄ponerent: sed
 ip̄alia h̄c dissipato factis ad celestia
 p̄ueniret.*

Prima

Ad monastium uero p bñm anthoniu ceterosq stōs p̄es robo-
ratis excellent claruit. Cap m

Licet uero ipse totum multatu
dum condescens uir ecclia
remissiois uite laxauit habe-
uas: tñ ab ip̄o nascentis ecclie
p̄ncipio usq ad her tpa nra uñq̄
defuerūt uiri uirtutū q̄ feruētissio
diuinū amoris igne flagrantes
remissiois quoq̄ uite blandimē-
ta respicientes cōmūnis rectitu-
dine q̄ sola p̄fct̄e p̄ine quā dñs
ih̄us x̄ps p̄dicauit stabile fuda-
mentū ē t̄ defesso pietatis studio
tenuerūt et posteis suis tenenda
multiplicibz sc̄e cōsuetōis r̄gul
et exemplis tradiderūt. **U**ir quos
p̄m et sc̄ipm̄ extiterūt ancho-
nius pachomius et basilius. **U**ir
p̄or anthonius nō attrahēto neq̄
lra sed sp̄u dei uiu sc̄ptā lege
cūctatis t̄ corde suo demonstrūs
p̄fectissie cōsuetōis sue p̄fectissios
discipulos reliquit: q̄les fuerūt
macharius pastrius p̄ambo p̄si-
doxus aliq̄ qm̄ plures: q̄ monastioy
p̄ egyptū et thebaida p̄es effecti
ceteruasq̄ mirabilū monachoz
p̄tranite p̄fecte p̄ine ducentes de
mūdo euisq̄ p̄ncipe dyabolo cū
suis oibz glōsissie cūpharūt. pachomius
uō cū sc̄us esset aplica grā
isignis sc̄psit mōchoz regulas
quas angelo dictante didicēat: ad
quaz īstitutiōne ī f̄m̄ta multitu-
dine uiuēz lapidū poliens miris
celestis ih̄rlm̄ reedificandis conuē-
it. **B**asilius etiā basilius cesariens
ep̄us ecclie doctor eximius sc̄psit.

Deus

monachoz regula: que sicut testat
bñs pater uir benedictus rectissima
uocema ē uite hūane p̄ qua ad celestē
p̄ciām sine offensione pueniat.
Ad hoc itaq̄ tā uenabilū p̄ncipio
cūctenta et exempla uirtutū tota
orientalis ecclia multo tpe p̄ mo-
nastice religionis sectatores īsignit
floruit: sicut etiā paulo an̄ uirā h̄
tpa bñe uenore aucthū p̄mū
hauelbergens ep̄us postmodū ra-
uāens archiep̄us disputatōe quā
ip̄e cū grecis de p̄tinacia s̄simatis
eoz habitū eleganti stilo cōsc̄psit
testatus est: hic cū cēt a lothario
xp̄ianissio romanoz īpatore ad calo-
iohem constantinopolitane urbis
īpatore apocrisfūz uisq̄ subtili-
diūfaz religionū statum struatē:
uidit ī monastio qd̄ panthocra-
thon id est omnipotens d̄ septu-
gintoz ferme monachos sub regula
bñ anthonij dño militantes. **I**n
cenobio quoq̄ qd̄ philoantropou
id est amantis hominēz d̄ uidit
ceter quingentos monachos sub
regula bñ pachomij dño seruitē-
tes. **U**idit etiā qm̄ plura monastia
sub regula bñ basilij uigū dñi
suauē portantes. **D**e **I**nstitutiōe et
uirtute regule sc̄e p̄is m̄i be-
nedicti. quō p̄ grām floruit et usq̄ hodie

Dominus uir ih̄us x̄ps q̄ sacris
sine hūmitatis sue p̄ncipia
orientē illustrauit: quos digniores
et sublimiores ī ecclia sua habuit
beatissimos uidelicet ap̄loz p̄ncipes
petrū et paulū uice sua destina-
uit occidenti: quatinz occidentis
p̄li p̄ciosū fidei archamū qd̄ petro
nō p̄ carnē et sāguē sed p̄ īppia-
tione s̄mū p̄is accepit. et item

hodie a dei
floet
ca. m

euāgelū qd paulus nō ab homine
 nec p homine sed p reuelationē ihu
 xpi didicāt spūs scti magisterio e
 docti cū p̄lis orientis eandē fidei
 plenitudinē concurrerūt: et sic de
 oīb; una xpi dñi sponsa nō habet
 maculā aut rugam efficit. Porro
 eadē grā. q̄ ad institūendā robora
 dāq; monastici ordīs disciplinā p̄
 dictos p̄sōs p̄sēs contulit orienti nō
 inferioris inciti vniū i dignatione
 iusticie sue progauit occidenti.
 sanctissimū videlicet p̄cūm iūm
 bñdictū q̄ nō solū anthony & basi
 ly spū uerē ecclā testante b̄o papa
 gregorio iustor oīm spū plenus tū
 qm̄ sydus p̄uissimū et lucidissimū
 singulari p̄rogatiua sanctitatis super
 cellenti p̄uitate comissacōis signor
 demq; unīculorū p̄testimabili glā
 ab occidente usq; ad orientē clāssē
 refulsit: ut ita ut quicq; oriens in
 diuisis p̄tib; diuisis cursuatiōibus
 habet se gaudet: hoc totū i uno sac
 tissimo p̄cē suo benedicto iustor
 oīm spū pleno se possidē occidens
 nō t̄meito gloriē. B̄psit nāq; ipse
 reuerendissim; p̄cē n̄r monachorū
 regulā quā diuino uirtutū exercitio
 nō p̄ horēm sed p̄ unctiōē illi; q̄
 docet hominē sc̄am didicāt: in qua
 inuicibilis artifex spūs sctus sūmā
 p̄fectionē et uideatissimā discretio
 nē tā subtili cōnerione copulauit:
 ut quātūm̄q; religios; teū inueniat
 unde adhuc p̄ficiat: quātūm̄q; pusil
 lanimis aut infinis infirmitatis sue
 teū eque remedia inueniat. Quis
 em̄ ubi grā adeo iusticie tenar.
 quis sc̄e religionis adeo feruens
 emulatōe erit: cui si grā duce dant
 fuit ut duodecim gradib; hūili
 tatis q̄ i r̄glā deservit ascendat.

et si c̄scentib; incitis c̄atens p̄
 ferit ut ad tertū et septimū id
 est ad ultimū sūm et p̄mū sc̄i
 senariū gradū pueniat qui inīs
 p̄fectionē significans et i hys q̄
 dib; hūilitatis genuitū dilec
 tiōē dei et p̄mū q̄ est p̄fectio
 nis sūmā p̄ regulā doctoris de
 monstrat: nōne si se sine dis
 simulatōē respiciat: si cūctos instr
 uantis cōstie angulos diligent
 exercitat: nōne i qm̄ uires suas
 inciens defectib; sciens. con
 tinuo lugens exclamabit cū aplō.
 q̄ putat se cē aliqd cū nichil
 sit ip̄e se seducit. Quis rur sū
 adeo delicatus et infirm; eū: ut
 nō i obfuantis regule ieiunior
 suorū. uigiliarū et laborū ceterorū
 institutiōnū. modeatissimā discretio
 dispositarū i finitatis sue cōgrua
 remedia inueniat. Quo ita qd
 isdem legisator i ultimo caplo
 eundē regule dicit: ita nō omnē
 iusticie obseruatiōē esse des̄pta
 et uocat eā m̄mā i choacōnis
 regulā et ad p̄fectionis fastigiū
 tendē uolentes mittit ad doctias
 et regulas veterū p̄cē: testante
 b̄o b̄nardo causa hūilitatis sc̄i:
 ne uidelicet i sc̄bendo regulā vi
 det̄ se veterib; p̄cibus arrogauit
 equae studens et i hoc hūilitati
 cōstie sue p̄uide. B̄us q̄ i gōn
 vir apli; nō m̄m; incito qm̄
 officio. cōmendat eā sermone cē
 luculentā. discretione p̄cipuā: la
 tent̄ aucte sua suadens mona
 chis. ut relictis ceteris institutiōnū
 consuetudinib; inūq; fortasse dis
 cretis. regulā deo dilecti patris
 benedicti discretione p̄cipuam.

p.4

deuoto corde suscipient. et ad eius
 uoxima cunctis uite sue ordine re-
 formaret. In consilio quoque quod
 postmodum in galliis celebratum est
 conuuium de certo sanxit ut mo-
 nachi per puericias gallie et germanie
 degentes relictis ceterarum regularum
 institutis in omnibus cenobiis suis re-
 gula predicti patris reciperent. et totum
 consuetudine sua formam ab eo pre-
 scriptam obseruarent. Ad huius itaque
 sancte regule exemplar plura per
 ytaliam monasteria coarctata. multa
 quoque per ueneabile patrem de nouo
 constructa sunt. in quibus uirtutes
 monachorum et spiritus humilitatis domino
 seruientes tamquam ueni israelite dig-
 nos patris fructus faciebant. **Ad**

**hunc benedictus rogatu cenomanensis episcopi
 sancti discipulum maurum suum causa
 fundandi cenobii ad partes gallie cum abbas**

Nunc solus ytaliam uerum etiam in
 gallie tua diuisio sacre **cap. v**
 huius religionis bono odore re-
 spersa uiginti annis suauiter et omnis eius
 leue sine uideletis regule institutum
 sustinere. laudabili desiderio gestie-
 bat. tunc accidit ut uir magnificus
 cenomanensis episcopus uerbis legatos
 suos ad ueneabile patrem bene-
 dictum digereret flodegariu suum
 archidiaconum et harderannu
 uicedinum suum deuotissima ista etiam
 petens quatinus aliquos monasterii
 sui ei fratres transmittere dignaretur.
 qui sibi in galliarum partibus cenobium
 secundum instituta regule sancti patris
 edificare deberent. **H**unc uero bene-
 dictus conuocans discipulum suum
 maurum quem ab infancia in timore
 dei educauerat ipsum cum aliis re-
 ligiosis fratribus ad galliarum partes

duerunt. ubi etiam cenobium religi-
 one patris et diuinitus clarum construxerunt.
 itaque magnam multitudinem monacho-
 rum pariter effectus. signis et uirtutibus
 ornatus quiescit in pace. **O**fferunt quoque
 seode monasterio libra panis et
 cetera utinam quam sanctus illuc trans-
 miserat benedictus in memoria
 antiquitatis atque ob tanti patris
 reuerentiam usque hodie reseruet.
Ab hinc per uniuersas galliarum parti-
 as creuit et multiplicata est
 religio monachorum sub regula
 patris benedicti christo domino uero regi
 militum. multi quoque ad eam diuina
 gratia in spiritu confluebant quod sacre
 discipline officijs exercitati. de
 terra cordis sui fructum boni operis
 afferbant in pacem. uerum succ-
 denti tempore irruentibus uirum galli-
 as barbaris. cum dominus pacem populi
 sui multiplici paganos in cursu de-
 castigare decerneret. multa etiam cen-
 obia sine aut igne cremata aut ad
 solam usque destructa sunt. que uero
 remanserunt tantam negligenti-
 am resoluta sunt ut antique
 religionis uestigium uix in aliquibus
 monasteriis inueniret. **R**eterunt gratia
 domini nostri ihesu christi quemadmodum
 ecclesia sua refrigescente caritate
 et habundante iniquitate uariis
 tribulationibus flagellari permittit.
 nec tamen unquam ab ea iustitia misericordie
 sue claudit. ita nunquam ordinem mona-
 sticam per similitudinem humane corruptione
 continue inuenit temporibus oportius
 per uiros uirtutum restaurare non de-
 sinunt. **Ad** hunc odo abbas cluniam
 tenens ordinem monasterii collapsum per gratiam

Hunc est quod beatus adrianus in collatione
 odo nobilissimum illum.
 sine recuperant. cap. vi.

deriuat

clunacensis cenobii rector exi-
 mius ad cuius scilicet apertum extitit
 ut ordine monasticum tempore suo
 domino in preceptis ruerent secundum gratiam
 sibi a domino collatum per omnia antiquum
 sacre religionis vigorem restaura-
 uit. **U**t enim de ruma in hoc tempore
 illis breuiter dicamus. cum cepisset
 ipse pater venerabilis odo in mona-
 sterio suo discipline disciplinam
 regulam rigide sicut oportebat
 tenere. alij. quidam monasteria vi-
 dentes quosdam de fratribus eius soti-
 lares suos laudantes vel videntes
 seu alia quibus vilia opera facientes
 silentium etiam studiose tenentes.
 et si uirum fuisset signis per uerba
 utentes. minime iracundie felle
 commoti. **U**t felices inquit quid
 facitis? **R**ue lex quis ordo precipit?
 ut tam uilibus et seruilibus operibus
 insistatis? **U**bi quod scriptura habet
 ut manibus per ligna utamini? **R**o-
 ne ipsi ceteri iuriam facere commi-
 tum qui relicto naturali usu lig-
 ne et uocis organo manibus.
 terribiliter tumultuantur? **S**ed
 uir beatus disputator et pseudo-
 monachorum gurgulitum puer-
 dens fratres suos ut in melius pro-
 cerent uerbo et exemplo commone-
 bat: sicubi etiam a religiosis uiris
 vocatus fuisset in pigris pergebat
 et cenobia aut dissoluta ad dis-
 trictionem ordinis reuocabat aut
 noua fundabat. plane quod rigide
 monachi ipsius discipline cen-
 sura tenuerunt per hoc unum uirtus
 eorum iudicium quod ad demonstra-
 ndam in eis animam constantiam referre
 uolumus innotescere potest. **U**na-
 da namque uice. **U**bi quidam ex eis
 iter agebat medijs noctis tene-

bris a predonibus capti ueni cum suis
 omnibus capti ueni trahuntur spoliati
 cotinuelis afflicti ad ultimum
 in uincta committuntur: predonibus sa-
 ue mirantibus per et indignan-
 tibus quod in tantis malis ipsis a se
 illatis ne unum quidem uerbum ab eis
 uillatenus extorque potuisset. **T**am-
 en uerba et eligues seu dampna et
 cotinuelas non sentientes in silen-
 tio dilabantur: quousque nocturne et
 matutine laudis sollempnitate
 pacta aurea quoque radios suos
 vibrante lingua ad loquendum
 laudabili discretionem soluebat quod
 plus laudabilioris censura pro-
 tinuere dei et ordinis disciplinam
 coercuerant. **P**er in hoc in gallijs
 ordinis sacri statum repaui si eadem
 in ytaliam: ad speciale quoque sancti
 benedicti cenobium in francia u-
 bi sicut dicit sanctissimus uir cepit
 eius requiescit. ipso beatissimo
 patre benedicto inuitante preterit:
 sicut in gestis eiusdem sancti odonis
 inuenit. **U**bi enim quadam die eisdem
 loci monachi in claustris sedentes
 contentionibus et sturritatibus
 occupati non erubescunt. sanctus
 pater benedictus cuidam monacho
 ante portam monasterii uisibiliter
 apparuit dicens ad eum. **V**ade
 et dic fratribus istis quod pijsis moi-
 bus suis inuicem me contristantur:
 ideoque in uerba uada et adducam
 uerum secundum cor meum de aquatama
 quatinus pijsos istos coercipiar:
 et ordinis disciplinam in hoc me-
 o monasterio restaurer. **S**uper
 ille: celeris gradu ad fratres ve-
 niens quod spiritualis eorum pater ma-
 daueat cunctis audientibus re-

34

fert constuatosq et attouitos red
dit vniuersos. **Q**uebant tu mit
se cu magna aduinarone quis
na esset de quo pz stus dixisset:
ipm q sicut postea rei exito do
cuit bfm odone fore trepidi sus
picabant. **D**e uotissim9 itaq
pzis benedicti pedissequus odo
uenes ad pdutu locu licet p
multis tbulaciones et cotumelias
quas ab illis q pnciosu liber
tatem magis qm regulas uite
districtione diligebant passus
est: tu p gram dei et aduioiu
sti bndicti laudabilis satis odis
disciplina seode monastio re
foemauit. **L**eter speciale eiusde
deodilecti pzis odonis cenobiu
quod cluniacu dicit qd q usq
hodie martini et nobilissimu
refulget maria multitudie
frim possessioib9 diuicis et gla:
sed et monastiu de quo pz odo
cu frib9 suis cluniacu secessit
qm consumate ab iacio religionis
fuit qm q pfecti et deo digni i
eis ~~cluniacu~~ claruerunt
viri: leis traditu stung. **D**u et
nobis duo iocuda ualde miacra
excerpta huc nro opusculo in
seru placet: quatin9 prudens lator
ex hys duob9 cetera ppende ualeat

**De frē tui9 manu mite panis
pnciosas margaritas coisise st. ca. vii.**

Cuon eāt monastii qstina
fribus ad mensa sedenti
bus refectione pacta micas que
de fragmentis panu deciderant
diligent colligent et nimmeret
ue ul hoc negligencie rei coa
deo n curent. **A**ccidit aut quoda
die ut vna ex frib9 constie sue

no icuriosi seruator eāt cu cetis
ad mensa residens. refectione pacta
micas sedm consuetudine collectas
rephantis i volu digitis manib9
clausas tenet atz cu multa cordis
dulcedine lectioni itendit: sed
pussim eas sumit repente ad ui
tu pccis lare lectione sumit. **F**r
aut i se reuisus obstupuit: negli
gencie q sue reatu no sine mag
no timore recognouit. **Q**uid tu
aget? **N**ec reice eas nec sume
ia licebat: unne ut biq pnculo
pnciositas occurrente. **I**taq clau
sas manu tenet: cogitans hanc
negligencie culpa no nisi p con
fessionis et pnie remediū abolei
posse. **D**ictis uo qstis signis coiffes
sionis facto pccē i pte trahit: et
cadens i facie uena petat cu multa
cordis simplicitate negligencia
sua manifestans. pccē aut culpa
eius fat sicut dignu eāt corripie
te et quid de micis fecisset i qui
rente: eāt iquid dicit hic i manu
mea sūt. **L**it9 pccē pccet ut eas
ostendet. ille exerto brachio ma
nu appuit: et ecce i vola ipius
p micis iuente sūt pnciosissime
margarite. **O**tmā laudabilem
fris hui9 fernocē attende digniet
quida negligentes frēs: q finita
lectione si forte offula i manu
habuerit quā ede uelint. aut si
i ciphulo aliquid remanserit qd
ebibe cupiant sine respectu timo
ris id face no uerentur: cu vna
sacri ordinis consuetudo tradat
ut ex quo lare i cepit die. **T**u aut
dne. nemine quicq tibi aut pot9
sume debe. **S**ed quid putamus qre
ompe deus tā glosu miaculu et

et

no

no

sicut videbar minus necessariū in
rebus quos minimis face voluit.
Vtq; p̄tē ut palā cūctis tuotestē
quāt sibi placeant fr̄es t̄yggūō
ue sp̄m feruentes: q̄ nō solū ma
iora sed etiā mīma mandata p̄t
tinuōē d̄m cū sollicitudine
custodiūt. **De fr̄e moriente qui
vidit multitudinē candidatorū
ad se venientē. Caplm̄ v̄m.**

Huic quidā i cluniacō
cū laudabilē t̄ōi feruōē
et deuōōne sacre religionis
vita sua sūmasset: t̄actū t̄im
tate pemptōiā ad extima eductū.
Nūq; iā moeti p̄m̄ agonizāet:
aperis oculos vidit magnā mul
titudinē monachorū ad se intran
tē qui omnes candidis uestib; idu
ti erant illo s̄q; gr̄e vestimenta
q̄d usu ecclīastico alba vocat: si
cut soleūt conuientū ordīs illū
i p̄cipuis sollempnitatib; reues
titi: quos cū vidēt putans cō
uentū fr̄m esse mirā valde
cepit cur reuestiti ad se intrarēt.
et i firmario sibi assistenti qua
si cū quādā idignatōne dixit.
Quid ē t̄r̄ine fr̄ q̄d video?
**Quā hactenū solebat conuientū
iū ad fr̄m morientē reuestitū
venire? Respondente i firmario
et dicente conuientū fr̄m nō
dū venisse venisse? Quid
ē inq; quod loqr̄is? Rōne
turbā magnā fr̄m c̄tū me vi
deo qui omnes candidissimis
albis reuestiti sūt et ad ereq̄
as meas celebrandas iūctio
se pueniūt: Quid cū i firmario
audisset: sed nil tale ip̄e vidēt:**

intellerit religiosū fr̄m visio
nē b̄orū sp̄m̄ vide. Postmo
dū uēo illa s̄tā aīa carue solu
ta est: et de cōualle p̄locatōis
de tabuacul' cedat hoc ē de in
gredime p̄tā ad candidatos ci
ues celestis iherl̄m quos ad huc
i carue uiuens vidē uerueat
seliat ut credim; t̄isungraue
**Psūto uēo cluniacensi cenobio
post reuendissimū p̄m̄ odo
uē p̄fuerūt abbates religionē
cōspiciūt: quorū p̄cipui fuerūt
sancti et deo digni maiolus et
odilo. modis quoq; tempib;
b̄s hugo: qui ordīnē cluniacē
sem longe lateq; p̄ vniūsus
europē t̄ras et insulas p̄paga
tes i cōtūinātū monastia ordīs
tramitē subditis suis t̄didert.
In eadē quoq; magna r̄ligiosa
domo iū cetera sp̄ualis vite
exercitia saluberrima et omni
plena pietate plena consuetu
do solū ioleuit: ut p̄ libera
dis aiabus fidelū defūctorū
sancti illa fr̄m multitudo de
uotis p̄cibus missarū celebratō
bus sollicitē t̄magilet: et aut pe
nas aīarū nutigent aut p̄mis
oib; absolutas i requie t̄isferri
optinuant. Sed et p̄ cotidia
nā orōnū psalmorūq; istantia
sollempnā p̄ fidelib; defūctis
officia c̄tis t̄pib; p̄ aīm̄ fieri p̄
p̄m̄ sollempnā i eadē domo de
creuit. Itā ut sollempnis dies fi
delū aīarū q̄ p̄ festū om̄i s̄cō
s̄cū et vniūsalis ecclīa celebra
officio p̄age consueuit a clunia**

cenſi ecclia ſicū ſuſſiſſe dicitur
Primo beatus hugo clunacensis
abbas palatii curavit ca. ix

Utrum quoniam beatus hugonis qui
 modico tempore clunacensi
 cenobio laudabiliter profuerit men-
 sione fecimus. unum eius miraculum
 ad utilitatem legentium memora-
 bimus: quod tanto est iocundius quanto
 reverentiori tempore hoc gestum esse con-
 stat: quod per venerabilis viri guillel-
 mi quondam superioris sancti genove-
 se piscis postea non abbatis pa-
 latii que est de ordine domini
 domini sancti victoris certa relatione
 cognovimus. Apud pisorum civi-
 tate erat cenobium regulatum ca-
 nonicum: in quo quidam de fratribus
 eiusdem congregationis. palati adeo
 dissolutus iacebat: ut sine adiuturo
 alio surgere de lecto non valeret.
 Veniat forte illuc venerabilis
 hugo clunacensis abbas: de cuius
 adventu fratres plurimum exhilarati
 spem recuperande sanitatis in domino
 fratri non minima conceperunt. Itaque
 accedentes ad virum dei suppliciter
 postulabant: quatinus apud omnium
 potentem deum sanitatem fratri diutius
 egrediente laboranti suis precibus
 obtinerent dignaretur. Ferebat autem in eodem
 monasterio esse in eadem parte casule
 beati petri apostoli: que sicut dignitas
 est a fratribus in magna veneratione
 habetur. Sanctus ergo dominum quod
 a fratre civitate petebat negare
 non potuit: sed pro salute fratris in
 tantum domini clementiam in summo pietatis
 affectu rogabat. Demum celebra-
 tis sacris mysteriis. accedens ad
 altare. supradictam partem casule beati

petri reuerentem in tulit. Demum
 quod ad infirmum suum eum ueste operuit te-
 nensque manum eius anthiphona illam
 modicam voce cepit cantare petrum
 apostolus dicit palatium: duobus verbis
 Te a comitatus sancti petri dicit dicit.
 et pro enca roberte: uocabatur enim
 infirmus robertus. Itaque tenendo.
 manum eius contigit. Petrus apostolus
 dicit palatium roberto surge et
 sterne tibi continuo surrexit omni
 membrorum debilitate prope fugu-
 tum: cunctis qui aderant glori-
 ficauerunt deum qui uirtute beati pe-
 tri apostoli sui per meritum venerabilis
 hugonis declarare dignatus est.
 Tanto quippe facilius abbas sanctus
 cum gloriosum miraculum a divina
 largitate ipse potuit: quanto
 hoc non suis uirtutibus sed specialiter
 patroni sui beati petri apostoli uirtu-
 ti assignauit: cuius reuerendo
 non se attulatum esse nobilis
 ecclia clunacensis gloriatur cuiusque
 sacre uenerationi fratri uniuersis
 deuotissime in iugularibus. Sub ta-
 libus itaque tantis sanctis et in omni religione
 conspicuis patribus clunacensis
 ordo clarissime refulsit multis
 quod extitit ordo uirtute in iugularibus: ita
 etiam ut beatus hinc romanorum
 imperator augustus eiusdem nominis secundus
 cuius memoria apud deum et homines
 in benedictione est audiens famam
 religionis illius clunacensis adiret:
 oblationesque donationes et redditibus
 pro ipse magnum deum dece-
 bat fratri se orationibus deuotissime
 commendauit. Libet nunc si optio
 daret cum beato petro apostolo exclama-
 re et dicere domino. Domine bonum est nos

hic ee. **B**onū eēt utiq; oib; ad
 monastice religionis apicē venē-
 tib; ut ordis disciplina p̄ sacros
 p̄ces ad lineā uirtutis cōrecta
 reuocata icōiūsa p̄durat̄: et
 p̄pulsata letali negligētia feruor
 sacre religionis p̄ oīa ubiq; vi-
 getet. **S**ed qd̄ agim; cū sub
 sole nullū seodē stutu p̄manē
 posse sapiēs plangat. **V**id agi-
 mus? q̄ negligētia q̄ p̄chdoloe
 ip̄a quoq; religiosor̄ cōiūsa cōe
 dephendit̄ ad uicia tā peluuis
 est. **D**e semel et ve p̄do: sedet̄ de
 t̄rio. **B**et̄rib; negligētia mar-
 dissoluōis rubigo ueniat̄ ti-
 uea cordū mox corrupō disa-
 pline effugiat̄ religionis sub-
 lissio. uirtutū enervatō mala bes-
 tia. Volp̄cula callidissima que
 tanta dolositate extimnas vesti-
 gra tua. ut mordens nō sena-
 ais. demoliens nō uidearis et
 nō nisi ḡuissio dāpno pacto
 rephendais. **A**q̄ita mala fecisti.
 quanta mala facis: quāta mala
 qd̄ deus auitat̄ nō t̄mito factua
 tuncis. **D**i q̄m detestanda ne-
 gligētia: q̄ modica et q̄ eri-
 gua q̄ nullis momenti uideis
 i oclis hoīm. ita ut ead̄ rephensi-
 one uir digna iudicis: sed t̄m qui
 te tam modica p̄puit. paulatim
 decidit. **N**is crederet si experientia
 fidē nō faceret guttula cū p̄mū
 stillaē leui lapsu cepit diuina lapi-
 dis penetrare posse. **V**el quis an-
 nulu nouū et rigidū digito t̄mūti
 uideus eū usu q̄sumi posse pu-
 taret. **A**ctūne uer̄ est qd̄ dicit̄

quia gutta cūat lapide: cōiū-
annulus usu. **S**ic etiā qd̄ sine
 magno cordis dolore dicit̄ nō
 possum; negligētia paulatī
 subiūctis religionē extimnat.
Sanguisuge due sūt filie aut
 sapiens: dicentes affer affer. **D**
 quanti stulti qui latas hō scilicet
 uias que ad mortē trahūt dese-
 ruisse et artā angustāq; uia que
 ad uitā ducit apprehendisse uider̄:
 sed q̄ pessime huius sanguisuge
 detestande huius uictrias id est
 negligētie cōplerū t̄mūte deuūat̄
 gnāt̄ ex eo uiceo semine duas
 filias ip̄a m̄re sua detiores uo-
 luptate s̄: et uantate. **q̄** siue
 cessatōne sine ot̄ p̄sus m̄polla de
 clamāt misere m̄ri siue dicentes
 affer affer. **I**sti sūt q̄ segregant
 semetipos. aiales sp̄m nō hūtes:
 qui habitū religionis gestantes
 mentiri deo p̄ tousurā uostit̄:
 qui nō diuicias sed suos iclusi ou-
 lib; p̄ lege habet̄ desiderior̄ uo-
 luptate: q̄ cū m̄ri debent̄ i
 crocens amplerant̄ sterora: q̄
 locuti i loco pastue cotidie uin-
 tant̄ de pastuis ad pastua. et
 tū moriūt̄ fame: quor̄ ribus
 est radix uniperor̄ et sileq̄
 porcor̄: quor̄ uinū ē fel drao-
 uū de botro p̄uaitatōis ama-
 rissimo: q̄ cū castidmā corpis.
 et st̄uonia sp̄us p̄fiteant̄. ex-
 emplū tū mulicis uequā p̄ro-
 curis uinū nō uerent̄: q̄ come-
 dit̄ i occulto et tergens os suū.
 dicit̄ nō sū opata mala: qui
 huiusmodi letant̄ et eē sub senti-
 bus dissoluōis delicias putant.
Sed quid facient uisci cū sp̄ue.

de negl.

i d

cepit deus: Verite rebus ipsis
 eripimur: quia non in cunctis propheta
 planeret obscuratum est aurum. tunc
 tunc colore optimi dispersos lapi-
 des sanctuarium in capite omni platam.
 Sed non est nostrum aliena vicia ino-
 dantur carpe: ne forte dicat et de
 vobis quod lupulentibus oculis ad
 mala vestra recurrentes in alios vi-
 cibus cernamus acute. Legat qui vo-
 luit apologiam beati Bernardi ab-
 batis que scripta ad venerabilem
 guillelmum sancti theoderici abbatem:
 ibi tuemur quomodo obscuratum sit aurum
 imitatus sit color optimus ibi
 Tunc tuemur quomodo nobile illa reli-
 gionis climacensis ordinis de qua multa
 iam diximus: quae peregrinis et ad-
 ultinis consuetudinibus vino de-
 solacionibus fuscata et obumbrata
 a pristina sue puritatis sanctitatis
 et integritate degeneravit. Sed quod scripsit
 ista: Quod intendimus altius ordinis
 et purius perfectissimam religionem et
 postmodum miseriam quam hodie
 oculis nostris cernimus dissolutionem
 replicando et scilicet: Quia
 ad hoc tunc intendimus: ut nos qui
 per gratiam dei renovati et ad tra-
 nitatem civitatis per cistercienses pres-
 coorrecto monastico ordine dno
 tulerimus. ex aliorum ruina cautiores
 effecti laudem manus nostras sag-
 uine puritatis: et semper memores
 sumus quod beatus pater noster benedictus
 in regula precepit negligentiam
 et oblivionem domino fugere: illud
 etiam apostolicum continuo ruminemus

qui stat videat ne cadat: etissi-
 me scientes quoniam res agit nostra
 paries cum prima ardet. *Qualit*
freres qui cisterciense ordine fundaverunt
adhuc in molissimo degentes divina gratia
sunt illustrati cap. x.
Sed iam tunc opere praevidere
 gratioribus futuris dilige-
 rius deservit qualiter cisterciensis ordo
 supersit exordium quam copiosa be-
 nedictione gratie dei a principio sui
 profusus sit: sicut patrum per litteras ino-
 tumenta tradiderunt vobis viri
 sancti qui ab inicio sacre huius re-
 ligionis auctores extiterunt. patrum vero
 maior relatione didicimus: quatinus
 hi quos in seculum superuenturis
 divina gratia ad ordinem nostrum vocare
 dignabitur si hanc vestre puritatis
 paginam quam ad ipsorum consolacio-
 nem elaboravi lege dignum dux-
 erunt: considerantes quod nobili-
 tegum manilla lactati sunt erubescant
 filii degeneres tuemur pro
 eo ad hoc opus non solum deus et
 utilitas rex nos tunc: ver-
 etiam necessitas nonnulla expellit.
 Non actum namque tunc ordinis
 marie in puritatis germanie dege-
 tes ubicumque vel apud quoscumque
 patrum: sacro ordinem nostrum derogare
 non cessant: asserentes sanctos patres
 nostros cum scandalo et inobedientia contra
 voluntatem abbatis sui de molismense
 si cenobio egressos fuisse: quorum quod
 sit impudens mendacium subsequen-
 tis narrationis textus rem gestam
 emulcatis pandens manifeste de-
 clarabit. Proinde vestrum est gratia
 favente divina non solum plenissima
 ratione verum etiam gravissime auctoritatis
 pondere obstruere os loquentium: quod
 scribis quoque nostris qui hanc hactenus

fortass adeo pspicue nō nouerunt
 ob repellendā maliciose detractio
 nis falsitate īstruendis. sincere
 ueritatis testimoniū subnixa cōtradē.
Quæta semp stulte emulacōis īpie
 tas: q̄ cū oculū uidetur rōne. p̄bet.
 dīno p̄r et hūano iudicio cūstien
 sem ordīne sup candelabē uirtutis
 et honois exaltatū. ut luceat oībz
 qui ī domo dei sūt. claudesimū
 s̄ cū susurrus ab eia uenacōne
 et amore intit̄. auitēre quos p̄r.
 quasi tū sibi honois accedat.
 q̄ntū p̄rōr fame derogatē po
 tueit. **H**ec qm̄ scdm̄ sententiā
 apli. **N**ō qui seipm̄ cōmendat
 ille. p̄batus est. sed quē d̄s cōmē
 dat: postq̄ lris sūm̄ pontificis.
 cardinaliū quoq̄ et epōr qui ne
 gociū tante pietatis tractauerūt
 ostenderunt q̄ rōnabilē q̄m̄q̄
 autorabilē hūano iudicio. **p̄ba**
tus app̄batus situr tūcō sui cū
 ter acuisis ordo: consequent̄ eti
 am demonstratē curabim̄ q̄lū
 dīno iudicio app̄bati sit. **S**ūctis
 uāq̄ sanū sapientibz liquet oī
 potente deū app̄bāc religionē:
 quā tantis curis inatū benedictōibz
 a p̄ncipio sui p̄fundē. et ī qua tā
 tos tanteq̄ p̄fertōis et sc̄itatis ua
 zaros suscitāc dignat̄ est. **B**ed
 quis digne estimāc tūcōm refer
 re sufficiet. quā p̄clare ī dūis
 mūdi p̄tibz nō solū ī maioribz
 uer̄ etiā ī minoribz quibuslibet
 cūstiens ordīs domibz sacre reli
 gionis uigore effulscit: q̄ sublimis
 ī uirtutibz. q̄ ḡnes et hūiles ī uoibz

extiterūt plan. quā deuoti et
 ad uolūtaria paup̄tate. p̄ epō
 tolerandā patientissim̄. atq̄ ad
 oīne opus bonū pati. subditū ^{ac}
 quā crebris reuelacōibz sup̄is
 p̄ ~~uiscis~~ uisitacōibz religiose
 ordīs p̄sone sūt glōsificatē?
 q̄p̄ multi ~~sp̄ont~~ spontānce tri
 bulacōis angustia derecti felici
 decessu absq̄ igne purgatorio
 qd̄ quidē ī alio ḡne homī rāssi
 mū ē tūperūt ad trā uiuentū
 ad uidendū deū dōc̄ ī sp̄ont: **H**e
 cū illustrū p̄sonaz copia nos
 ad loquendū rōpes fecisse uide
 atur: postq̄ ad exhilarandū deu
 tos et ad rep̄mendū detractōes
 falsiloquos exordū sac̄ ordinis
 diligētius desc̄psim̄. etiā de
 reuerendissim̄ p̄m̄ quorūda
 uidelicet abbati cūstī. atq̄ clare
 uallis uirtutū studiis aliq̄ hūit
 p̄stingem̄: seuor quoq̄ qui ī
 clareualle piūssimē religionis
 imitatorēs effecti memorā sui
 postis ī b̄ndictionē reliquē qua
 tūq̄ p̄ h̄ fidelē q̄libz et deuotus
 p̄ficiat ī fide r̄oborāt: ī fidelis
 aut̄ et detractōe luūdi cordis o
 culū purgās religioso ordīni
 neq̄q̄ detrahē. sed magis reli
 giosoz deuotōne imitū cōsuef
 cat: aut̄ c̄te p̄palate uirtutis ra
 dīs reuerberat̄ maliciose de
 rogacōis mat̄ā sibi subtractū

1200

esse & tabescens i genuis. Si
 que mouet q' clareuallensiu
 tui et no' etia' cistaciensi semox
 mencione fecim9: nouit nos
 vt ecclie clareuallis alupnos
 nro9 semox sac' studia famli-
 aia et efficacia' tuestigae po-
 tuisse: nec ea q' de paucor' sin-
 cera co'isacoe seu felici con-
 sumacoe ad absoluone' sponsi-
 onis nre desepsum' imitabiliu
 seruo9 dei qui ta' i castro q' in
 vniuersitate sac' ordi9 spuales a-
 gones vilit' desudauer' p'uidi-
 care sanctitati. Cu' igit' sicut
 sup' diximus i ~~causa~~ tantu' negli-
 gencie t'empore' monastiu' ordo
 collaps9 fuisse ut vementib9
 ad co'isione' no' ta' p'f'ue q'm
 piculu' multis i locis imine' vi-
 det: nec spes ulla restauracoe
 vspia' arridet: onipe' deus qui
 seruos suos ab etno' p'scitos i
 tpe' uocat et iustificat ut t'etiu'
 quip' gl'orificet: du' mediu' silen-
 cii teneat oia' spm' scm' suu' de
 se'ctis celestib9 a regulib9 sedib9
 misit i corda quorunda' frim' q' in
 reuobio quonda' degebant qd'
 i burgundie p'tib9 sicut molisim9
 vocat: **H**ic itaq' serui dei pauci
 mis' sed igne illo que' d'ns ih'us ^{ap' b}
 mittit i tra' et vult uehement'
 accendi. forat' i flamma: du' co-
 tidianas regule' lectiones i caplo
 audirent et aliud regula' p'cept'
 atq' aliud consuetudines ordinis
 tene' p'pendent: q' uisime' co'is-
 bant' videntes se cetosq' mona-
 chos regula' b'ni p'as benedicti
 sollemp' p'fessione seruati9s fore
 p'mississe sed st' d'iu' i'stituta ei9

neq' qua' uiue. **P**rimus go' puati
 sepius int' se colloque'tes tuis g'ssi-
 one' sua' q'rebant: et quona-
 modo hui9 tanti mali remediu'
 inuenie' posset sollicite tractabat.
Cu' uero' poea' ubi effusu' esset i
 publicu': ceteri qui carnales erant
 nec poterat' dice' cu' p'p'ha quae de
 extelso misit igne' i ossib9 meis
 et erudiuit me: seruos dei deride'
 modisq' o'ib9 quib9 poterat' ut
 a tam' sto' p'posito cessaret' i festiue'
 reperit. **A**t illi qui sp'u dei age-
 bant' et p'p'ea' liberi erant non
 curantes eor' maluolas i'fertutes.
 toto' mentis amisu' ad deu' co'isi-
 p'rib9 i'stantissimis postulabant:
 ut d'ni pietas eos ad t'lem locu'
 digere dignaet' i quo nota' lib'io9
 que' scdm' regula' firmauerant
 sed no' suauerat' redde' possent.
Deinde' o'siderantes qd' apls moner'
 no' o'i sp'u esse i'cedendu' et q' regula'
 qua' mo'is o'ib9 p'fecte seruae' cu-
 piebant p'cipit' corrip' eiu' q' sine
 p'missione abbatis quippi' sine
 p'sup'se'it abbate' suu' hu'ilit' adent'
 de t'ississione regule' q'rimonia'
 p'ponit' voti sui feruentissimu'
 desideiu' pandit: et ut ei9 auxi-
 lio p'it' et consilio qd' sp'u sancto
 i'pprante mente' q'cepant' p'fice'
 possit' supplicat' p'cant'. **V**ultu' uo'
 dei ad horu' op'itatus abbas ille
 p'p'it' seruo9 i dei laudat: et no'
 solu' co'siliu' auxiliu'q' se p'bituru':
 ueru' etia' seip'm i' diu'iu' com-
 tem' eor' i' ta' sto' p'posito futuru' fir-
 missie' pollicet'. **Q**uo audito
 hu'iles sp'u' fr'as illi magnifice'
 corroborati su't: tuc' p'mu' i'tel-
 ligentes q' u'e' a d'no' egressus

69
 ē sūo? nec sōpna cordis sui
 desidelio ī tali secuti sūt: sed dex-
 terā dei vni iūte opante ī eis.
Ad dñs robertus abbas et frēs cū eo
desidelio ī nouāde mōastice ī lignoīs
hñtes. legatū sedis aplice adierūt.

Tā q̄ magnanimos vni **cap. xi.**
 īmābilū mltū xpi dūces et sig-
 niferi futū nō tā nouar q̄ mag-
 narū rez totiq̄ mūdo p̄futurarū
 cupidi cū assiduo tractatu querent
 nū se qualit id qd̄ cupiebāt con-
 gruenti mō ad effectū p̄ducent:
 cōsulto rōnis iudicio prudēt adūtere
 loci ul' ordīs sui mutacōne absq̄ se-
 dis aplice cōsensu se p̄sumē neq̄q̄m
 debe. **Frat tūc ī galliar p̄tibz se-**
dis aplice legatū. Venerābilis hugo
lugdunens archieps: vir religione
prudētia et auctōitate venerandū
hūc p̄dictus abbas et frēs q̄ desidelio
ī nouāde mōastice religioīs fla-
grabant adierūt: estus et vota cor-
diū suor hūilit' pandūt: consue-
tudines ordīs a regula quā erāt
p̄fessi unū distrepacē cōquerūt:
et p̄ptea manifeste p̄iuri cimen
se sciēt īcurrissē dolendo fatent
Adiūt p̄tea se vitā suā ex integro
sdm̄ īstituta regule sc̄i p̄cis sui
benedicti ordīnac' velle et ut eis ad
hoc liberis erequendū idē legatū
sui iuuānis robur aplim̄ aucte
potrigat constant' flagitant. Dñs
aut' legatus cū esset prudens et
distus d̄sidelit' subtilis allega-
tiombz eorū laudabilē eos moueri
p̄miciāuit: ip̄oz q̄ sp̄italibz votis
leas auspicijs fauens tali eplā
eos ad p̄ficiendū tota libtate qd̄
p̄ia mente cōcepant exhortat ē.

Eplā hugonis aplice sedis legati

p̄ que cisterciensis ordīs exordū
sua auctōitate fūdatū ē. cap. xii

Hugo lugdunensis archi-
 ep̄us et aplice sedis legatus
 roberto molisunensi abbati et fr̄ibz
 cū eo sdm̄ regulā sc̄i b̄ndicti deo
 seruiē cupientibz. **Notū sit oibz**
de s̄e m̄ris ecclie p̄fctū gaudenti-
bus uos et quosdā filios v̄ros mo-
lisunens' cenobii frēs lugdunū ī
p̄ticia n̄ra astitisse: ac regule bea-
tissimi b̄ndicti quā illuc usq̄ cepi-
de ac negligēt' teode' mōastio
temeratis artius dem̄ceps atq̄
p̄fectis there' velle p̄fctos fuisse.
Ad q̄ ī loco p̄dō plibz īpediē-
tibus causis q̄stat adīplei nō posse:
nos v̄tūq̄ p̄tis saluti videlicet ī
recedenti atq̄ illic remanentiū
quidētes ī aliu' locū quē uobis
largitas dina designauit vos
declināe' ibiq̄ salubris atq̄ q̄ctis
dñō famular' vtilē durūq̄ fore.
Vobis tūc p̄tibz. roberto abbi
fr̄ibz quosq̄ alberico odoni ioh̄i
stephano leualdo petro. sed et oibz
quos regulāt' et cōmuni q̄silio
vobis sociae' decueritis h̄ sc̄i
pp̄itū seruāe. et tūc cōsulim̄
et ut ī hoc p̄seuetis p̄cipiam:
et auctōitate aplica p̄ sigilli n̄ri
īp̄ssione' īp̄etūū q̄firmam̄.
Post hec p̄fatus abbas et sui.
tantu et tali auctōitate freti
molisunū redierūt: et de illo
fr̄m̄ collegio socios remissio-
ris vite blandicias respicientes
ad p̄uitatē simplicitatēq̄ sac'
regule p̄ue' simplicitatēq̄ teuedū
p̄mpto aīo flagrantēs elegerūt:
 ita ut nūc eos q̄ legatus lugdunū

Prima

astiterat: et illos q̄ de cenobio
vocati sūt viginti et vna mōdy
essent q̄ p̄fectōis uite et regule
s̄c̄i p̄ris benedicti ad lēam tenē
de desideō artū et angustā viā
t̄ḡssi sūt. *Qualit̄ 7 q̄to āno d̄m̄ce
ī carnatiōis s̄c̄i p̄ris cistren̄ ord̄is
de molisino ēḡssi h̄m̄ū cistren̄*

Anno igit̄ ab *adierūt. cap̄ xiii*
ī carnatiōe d̄m̄ mille s̄c̄io
nonagesio octauo. D̄m̄s rob̄m
molisinen̄ cenobij ī ep̄atū lin
gonensi fundati abbas. 7 cū eo
fr̄es quos d̄s tetigeāt corda.
mallentes cū dilecto p̄re suo be
nedito p̄ deo laboribz fatigat̄.
q̄ uite huius cōmodis resolu
de molisino ēḡssi sūt atq̄ ad
locū que p̄posito suo agrum̄ iā
aū p̄ grām dei p̄nderāt id ē
ad h̄m̄ū q̄ cistriū dicebat̄ ala
criter tetenderūt. *Qui locus*
ī ep̄atu tabulouensi situs et p̄e
nemox sp̄maz q̄ densitate tū
t̄pis accessu hom̄ū ī solit̄: a so
lis habitabat̄ feris. Ad hūc itaq̄
locū horrois et uaste solitudis
viri dei venētes. tamox illū
religionē quā iā dudū mente cō
tepan̄. et p̄p̄t̄ quā illuc aduene
rāt̄ habiliorē q̄nto secularibus
despicabiliorē et īaccessibiliorē
īc̄elligentes: uenox ac sp̄maz
densitate p̄stisa ac remota mo
nastēiū ibide uolūate tabulonē
sis ep̄i et osensu illis cuius ip̄se
locus eāt̄ ostrue reperūt. Eodē
itaq̄ āno quo p̄ditur̄ duodēc̄io
kal̄ ap̄ril̄ sollemp̄n̄ die natalis
s̄c̄issimi benedicti que genūata
leticia tūc̄ celebrē reddiderat

ob d̄m̄cā palmar̄ q̄ ip̄i occur
rerat letantibz angelis tabeste
tibz demōibz cistren̄is dom̄s ac
p̄ hoc totis ordinis cistren̄is re
ligio p̄ vios ad xp̄ianā philoso
phia p̄mita expeditos exordū
sūpsit: prudenti sane osilio ut q̄
canone diuini s̄uicij cūctiq̄ uite
sue ordm̄e s̄c̄dm̄ formā ī regula
p̄scriptā disponē detuerat: hor̄ ī
eis potissimū natali q̄ lege p̄
sp̄m̄ vniūficatē ad multox saluē
dedeāt felici om̄ne īchoarent.
Ecce sūm̄s 7 et̄n̄s pastox q̄ reluctis
ī sup̄nis mōtibz t̄c̄ue viditatis
pascuis b̄tis ouibus dignatōe
sue gr̄e descendit vna ī hac lac
maz ualle errantē querē: nouo
m̄secatōis sue ordm̄e caulas pie
tatis statues signū salutis sup̄
eas exaltant: quatenox ouile
ip̄ius moibūde et lāgūde que
sp̄nis cupiditatū et voluptatū
carnaliū irretite p̄ siluas viciox
vagabāt̄ audientes vocē curant̄
ad caulas pietatis īuitat̄is dei
samanitam stabiliū vino p̄m̄e
oleox remissiois p̄m̄ox curande
ītrant: demūq̄ salutis signū
veracit̄ app̄heudēt. *Sicut enī m̄*
īc̄io gr̄e nascēte xp̄o d̄no salua
toxe n̄ro m̄ndus dū nesciet p̄m̄ox
redemptōis uoue. rep̄atōis anti
que. felicitatis et̄ne suscepit: sic
ī diebz istis nouissimū refriger
cente iā caritate et habūdante
vsq̄ quaq̄ īiquitate om̄ipotens
et ~~m̄se~~ m̄sericōdes d̄s eiūde gr̄e
sue seminaū plantauit ī h̄mo
cistren̄is: qd̄ sp̄s s̄c̄i pluuia ir
rigatū sp̄nalis p̄guedis lar
gissimū sūpsit īcrementū īsc̄es

et proficiens in arbore grande pulchram et fructuosam unius: ita ut diuisas uacuum ipsi tribus et lignis sub umbra eius requiescat atque de fructu ipsius se faciat gratulantur. Uerit uero fructus iste per laborem penne amara re fiat uentre carnalis occupat: tunc quasi mel dulce est in ore proficiens et gratia. Ceteris dominis archiepiscopus apostolice sedis legatus cuius benedictione precepto et auctoritate tunc bonum, stabile fundamentum accipat considerans paupertate seruorum dei, et quod in loco sterili que occupauerat proxiis nec subsistere nec edificia construere possent, nisi persone alicuius potentis, amiculo fulcarentur: seipsam ad illustrem principem odone tunc burgundie ducem petens et suadens quatinus pauperes ipsi zelum glorie et monastica ordinis habentes foueret et manu tenet eorum necessitatibus secundum magnificenciam principatum suum subueniret. Cuius petitionem et consilio dominus odo burgundie dux acqiescens frimenciam illorum seruore et deuotione delectum: monasterium lignum quod ipsi in paupertate sua trepant de suis impendiis totum assumantur: eosque ibidem in omnibus uicibus diu pauperum terris et personibus habundie subleuantur. **Ad locum ille assensu episcopi babilonensis ad eum dyocesim pertinebat canonicis abbacia surrexit et de recessu abbatis illius quod adueniat ac primore alberici tunc xiiii**

Eode tempore abbas qui adueniat ab episcopo babilonensi ad eum dyocesim loco ipse pertinebat uiginti pastore tunc tunc aiaz: uissu predicti legati suscepit: et monachos qui secum aduenierunt in eodem loco stabilitate firmare regulam fecit: sicut ecclesia illa diuino precepto et humano

fauore uallata. apostolica quoque auctoritate inuenta in abbacia secundum regulam sancti patris benedicti disponenda surrexit. **Hanc uero multam ostendo** per hoc elapsis spacio molisinesis monachi uoluntate domini gaufridi abbatis sui qui roberto successerat inuicem ad romanam curiam destinatum: a domino papa urbano ipso tempore postulantes, quatinus prefatus abbas robertus loco pristino id est molisinesis ecclesie redderet. **Cuius ipso tempore dominus papa deuotus mandauit legato suo uenerabili scilicet hugoni ut si fieri posset idem abbas reuertetur: et in diebus huiusmodi diligentes in pace assistent.**

De primore beati stephani sancti patris quod beati roberti cystercie abbatis et alia statuta ipse nouello adhuc ordinari

Dist. diocesis primus sui pastore risis castrensis ecclesia adhuc pauperum et modica conuenit de electione abbatis sine personarum acceptatione tractatur. Et mediante gratia spiritus sancti elegerunt uirum boni uoluntate stephanum uacatione anglicum qui cum eis de molisinesis exierat uir conspicue stitatus omnibus uirtutum gratia decoratum. huiusmodi amatorem et feruentissimum sancte paupertatis emulatore. **Hic beatus uir in adolescencia sua exiens de terra et agnatione sua limina sancte apostolorum peregrinus adijt. In quo itinere non otiosis fabulis sicut fieri solet occupabat: sed cum socio suo diuisis laudibus uacans psalterium ex integro cotidie decantabat. Pereginationis autem uoto pacto cum ab urbe rediens gallias intrasset**

Supra addidit: et aliter sub eo multiplicato sit cetera quibus uirtutibus ipse claruit. Capitulum xv.

Prima

supradictū monastriū molistmū ad-
 it: ibi sacri monastrii ordinis
 habitū suscepit. Postmodū uero
 cū inouande religionis iūbū i eadē
 domo motū fuisset: ipse p̄m̄
 iū p̄mos feruentissio studio
 laborauit ac moīs oibz i stitit ut
 locus et ordo cisterciē i stitueret:
 cuius ipse postmodū ordinaute dō
 pastor et doctor eximius eadē i stitu-
 endus. Ad cū dño donāte sicut
 p̄fati sumus factū fuisset: tūq̄
 fidelis et prudens dispensator ce-
 pit illis deuotissia i uentis i uē-
 rōne tractatē qualiter ordinē suū
 uouit fūdatū et adhuc i multis
 vacillante quippe uōdū p̄f̄is et
 uerū paupertate redolentibz i
 stitutiōibz exultū i meliō pue-
 hēt extollēt: talisq̄ modamine
 roboratū dño ihu fructū plimū
 afferre ualēt. Conuocatis itaq̄
 fr̄ibz suis et habitū cū eis q̄ silio
 tā ipse q̄ fr̄es eius iudicauerūt ue-
 ditū fr̄e illis seu alijs aliq̄ p̄ncips
 curia suā aliq̄ tpe i illa ecclia
 tenēt: sicut antea i sollempnita-
 tibz agere solebat. Deim ue qd
 i domo dei i qua die ac nocte dō
 deuote seruire cupiebat i manēt
 qd̄ supbia aut sup̄fluitate redo-
 leret: aut paupertate uirtutū custo-
 dem quā p̄ponte ip̄e deū elegerat
 ruit aliq̄ corūperet: q̄ si uacue-
 rūt ue retinēt cruces aureas
 ul' argenteas, sed cū lignneas.
 coloribz depictas: neq̄ candela-
 bra p̄r̄ unū ferreū neq̄ thuri-
 bula nisi cuprea ul' ferrea neq̄
 casulas nisi de fustaneo ul' lino filie
 sine pallio aureo et argenteo:

Diuidata itaq̄ sic suo pastore cisterciens ecclia
 albeici noie i abbate s̄ p̄mouit: unū s̄z l̄ratū i d̄m̄o et i hūanis satis gnarū
 amatoxē regle et f̄m̄. quip̄ p̄ois officinū et i molistmēsi et i illa diuicia gēbat ecclia:
 mltūq̄ diu laborauēat iutendo ut ad illā de molistmo t̄m̄migraret locū. D̄m̄
 at d̄ albus cūa pastoralis licet mltū remittens suscepta: aliq̄ diu i scola et p̄ nouē
 s̄z ānos et dimidiū i gulas disciplina felicit̄ exercitū i migratū ad d̄m̄ fide et
 uirtutibz glōs̄: et ideo i uita et̄na a deo merito beandū. Bē de p̄morte b̄i steph̄n̄

neq̄ albas ul' ~~auras~~ amictus nisi
 de lino filie sine pallio aureo ul'
 argenteo. pallia uō oīa et cūppas
 atz dalmaticas tūcasq̄ ex cotto ^{foto}
 dimiserūt: calices tū nō aureos
 sed argenteos et si s̄ p̄ deaurā-
 tos: fustula argentea et si possi-
 bile eēt deauratā: stolas quoq̄
 et manipulos de pallio tū sine
 auro et argento retinuerūt. Palle
 aut altariū ut de lino fient et pla-
 ne sine pictura statuerēt: et am-
 pulle ad m̄spem altaris sine auro
 et argento essēt. Hys et hūi mōi
 stis et deo placatis i stitutis nouū
 ordinē suū sui dei roborantes:
 et ex hys q̄ p̄us i usu habuerāt
 alia qd̄ tamq̄ uē hūilitati con-
 traria penit̄ amputantes: alia
 uō meliōibz et sc̄am paupertate
 magis redolentibz q̄suetudinibz
 cōmutantes posuerūt p̄ua uo-
 luptatū i directa q̄tinentie et aspa-
 rantatis et sup̄bie i uias planas
 iusticie: ita ut sc̄dm̄ p̄phetā etiā
 stulti i hac uia errat̄ nō possit.
 Quāti i ordine cisterciēsi ligone ^{Fligie}
 exculci discipline. fructū reddūt
 q̄tinentie: q̄ si alibi locati essent
 ubi discipline rigore nūtiue uir-
 gēt. p̄ uoluptatū et carnalū de-
 siderioz monstruosa portenta fa-
 cile p̄cipitarent. Quā p̄
 neq̄ p̄tandū e sc̄m̄ ordinē uirū
 adueniendū eē hominū sed uē sp̄s
 sc̄i magist̄io traditū q̄ sac̄ et ligno-
 nis candore que negligencia cordis
 hūani ad ab adoleſcencia i malū
 p̄m̄ demigrae nō cessat t̄p̄ibz opor-
 tunis p̄ hūiles seruos suos reparare
 nō desinit: ut nō glōriet̄ i aspectu
 d̄m̄ oīs caro et longe sit ab oibz.

religiosis blasphemata illa uox de
sua prudentia et industria presumen-
tium et dicentium. **Quia** uero excelsa:
et non dominus fecit hoc omnia. **Cum** itaque
uenerabilis abbas stephanus et fratres
eius quotidianis uirtutum incrementis et
melius proficerent et felicia experientia
probarent quam bona eant negotia
eorum daret sibi terna temporalia ad rudi-
tam et recipere celestia diuina et eterna:
unum erat quod spiritale eorum exultatio-
nem inuolabat. quod sibi raro quod illi
diebus ad eos causa consensionis ue-
niebat. **Quia** enim sancti thesaurum
uirtutum relictus inuentum successibus
suis ad multorum salutem profuturum con-
mittit gestiebant. sed fere omnes
uidentes et audientes uice eorum assu-
tate insolentia et quasi iudicia plus
corde et corpore se elongare quam prima-
re eis festinabant: et de perseveran-
tia eorum penitus despiciant. **Sed** dei
omnipotentis uirtus qui hanc unquam
animi spiritale seruis suis inspirare
dignatus est ad multorum profectum mag-
nifice eam amplificare et consummare
decurrit sicut sequentia declarabit.
Quia cum fere ostio deprecacionis.
appropinquantes deuotissimis precibus
ad dominum clamarent. pro eo quod pene suc-
cessibus carerent petentes ut uis-
cera misericordie sue super eos dominus effunderet
dignaretur: incitatus et precibus ut cre-
ditur beatissime dei genitricis et
uiginti marie cuius sancto nomini specia-
liter ordo noster attributus est uerum non
et sanctissimi patris uiri beati
cuius predicti fratres ex integro se
regulam seruatiuos promiserunt.
exaudiuit dominus preces eorum. **Et** sus-
citauit dominus spiritum pueri iunioris
cui nomen bernardus: qui cum esset

adolescentus nobilis delicatus et libenter
tam ualido igne diuini amoris
accensus est ut relictis uniuersis
mundi uoluptatibus et diuitiis.
ecclesiasticis quoque dignitatibus
artissima quiescente castitatem
tamquam pinnaculo frugum domini deuoto
aio proponeret imitari. **Quod** inuincibilis
est deus in operibus suis: quia uelociter
currit sermo eius: quod facilia sibi
fore demonstrat cum uoluit quod
apud homines impossibilia sunt. **Cum**
enim non solum nobiles et diuites.
sed etiam mediocres ipsi quoque.
pauperes uidentes ordinis aspira-
torem detractarent accedere ad eos:
iste tam tenet et delicatus iuuenis
quasi de cella uinorum pueniens
se gratie dei egressus. inebriatus uino
quod letificat cor hominis feruens et
estruans circuibat et predicabat
uirtutum uocacionis quod in secreto cordis
sibilo aure tenuis audiret. cu-
piens et alijs. pinnaculo sicut scriptum
est. **Qui** audit dicat ueni. **Unde**
scimus est ut associatis sibi fratribus suis:
propinquis et amicis alijsque nobi-
libus libentibus et potentibus in seculo uirtus
cognita sibi in ecclesia castitatis cella
nouitiorum alacriter intrarent: et in
spiritu fortitudinis contra uicia carnis
et tentamenta malignorum spirituum
scipientes decitare: et suadebant
ceteris hominibus non uerbis sed factis
omne illam aspirantem ordinis quare
fugiebant non esse aliud nisi ingratum
domini suauem et omnis eius leuem. **Quorum**
exemplo prouocata innumera multitu-
do hominum diuise etatis et aduocis
nobiles et ignobiles mediocres
pauperes ita ut stabulum illud ipsum
patris innocencie eius obuolutum.

et non mediocri tristitia
subdebat

Prima

repleverunt: ut fr̄es illo tedio
 et deppatione postatatis afflictos
 inabiliter letificarent: et tūq̄
 e stugno r̄onabiliū pistū pen-
 milis pie itentōis ⁊ squamis
 sc̄e opacōis r̄ondancia sua de-
 clarancū r̄uuli mltos cenobi-
 or̄ erundantes v̄nifas octidū
 orbis ptes occuparent. **Quōdā**
stephānū abbas dilatacōne sui
cedis dño reuelante ⁊ defūto fr̄e
sibi vigilāti apparēte ⁊ ḡnouit r̄.

Hanc sp̄iatū dñe visitatō
 nis grām dñs hūili seruo
 suo. dño abbati stephāno autēq̄
 fieret clementissia reuelatōne
 p̄ostende dignat̄ ē. **U**t em̄ sicut
 sup̄ retulim⁹ grāu merore af-
 ficent̄ p̄ eo q̄ successorib⁹ pene-
 carerent: accidit ut vn⁹ ex eis
 p̄ntis uite cursu q̄sumato tūq̄
 e merite muliere famul⁹ ⁊ ḡu-
 diū dñi sui m̄ducend⁹ ⁊ labo-
 ris sui b̄nū receptus mochi
 q̄primat̄. **U**u cū id̄ r̄extim⁹
 ager̄ venerabilis abbas tedio.
 deppare postatatis immū aff̄s
 ausus ē aliqd̄ p̄sumē: qd̄ qd̄e
 t̄m̄c̄m̄t̄ aff̄bi potuisset si
 nō pietas itentōis p̄sumente
 excusasset. **U**t em̄ q̄stet p̄ qd̄
 quid agat̄ hoies itentō iudicat
 oīnes: r̄dūng q̄ corā ocul̄ dñi
 pietas itentōis. et due articū
 necessitatis neuū excludit p̄-
 sūptōis. **U**u itaq̄ sicut p̄f̄t̄ su-
 mus fr̄ ille r̄extim⁹ posit⁹ si-
 uē uite p̄solaret̄: accedens
 ad eū abbas sc̄us talia locut⁹
 ē. **V**ides fr̄ime t̄q̄nto tedio ac
 defectione mentis versam̄.

paulo

q̄a ar̄t̄ et angustā. ^{viā} quā r̄egla
 nob̄ b̄t̄issim⁹ p̄ r̄r̄ benedictus
 p̄posuit̄ īgressi sum⁹. sed v̄rū
 h̄ r̄nā cōs̄at̄ deo placeat̄ nec-
 ue. nō satis nob̄ q̄st̄: p̄sertim
 cū ab oīb⁹ vicinis monachis
 tūq̄ nouar̄ r̄ez adiuentores et
 scandalū sc̄ismatisq̄ itentores
 diuider̄: sup̄ oīa ~~oīa~~ nō me-
 rois acbissimū iaculo t̄ūfigit̄
 cor̄ n̄r̄m ~~paucitas n̄r̄a~~.
 quī siguli cotidie morte int̄uenē
 te tollit̄ e medio: et sicut ualde
 p̄t̄m̄esto nob̄iscū p̄t̄ h̄ uouit̄
 cepta religio sine accipiet̄:
 quī p̄sonas r̄dustr̄es ⁊ ad hūili-
 tatem sc̄te paup̄tatis ydoneas
 usq̄ ad p̄ns dñs associat̄e no-
 b̄istū neq̄q̄ dignat̄ ē: p̄r̄ q̄s
 hui⁹ uīe r̄stitucōis formulā
 ad posteros t̄ūmittē ualeam⁹.
Uua p̄r̄ r̄uoie dñi n̄r̄i ih̄u xp̄i
 p̄ cui⁹ amore ar̄t̄ et angustā
 viā quā ip̄e r̄euāglo sequacib⁹
 suis p̄p̄it̄ īgressi sum⁹. r̄ūit̄e
 obit̄e ē p̄cipio quatu⁹ p̄r̄
 post obitū tuū t̄pe et īd̄ quo
 eiusd̄ dñi n̄r̄i grā decerner̄ ad
 nos redens: et de statu n̄r̄o q̄
 tū ip̄ius m̄ia voluit̄ nos r̄tos
 facias. **S**u eger. **r̄ucā** r̄q̄t̄ libet̄
 dñe qd̄ p̄cipis: si t̄ā p̄cib⁹ tuis
 adim̄t̄ mandatū tuū effectū.
 mancipā ualuo. **D**ixit̄: et post
 modicū de cōualle ploracōis ad
 montē gaudij ad montē et̄ne
 b̄t̄itudis felicit̄ ascendit. **P**auci
 p̄q̄ hoc ~~flux~~ fluxerat̄ dies:
 et venerabilis abbas cū guen-
 tu fr̄ū r̄ labore posit⁹ sicut
 mortis eāt̄ pausandi dederat̄
 signū. ip̄e quoq̄ paululat̄

tollim⁹

pat̄
hec dicens

remotum ab aliis meditationi insistens.
 capucio cooptus caput sedebat.
Et ecce fr̄ ille defunctus magna
 claritatis gl̄a p̄fusus repente
 corā eo astitit: ita tū ut magis
 sacre ferri q̄ tra consistere videt̄.
Requisitum quō se haberet ul̄ q̄libet
 sibi eēt: respondit. **Bene** op-
 time p̄. bene in est. bene sit
 et tibi: quia p̄ doctrinā et solli-
 citudinē tuā illis irremediabilis
 gaudiū. illis irremediabilis pacis
 dei. q̄ erupat omne sensu p̄-
 cipit merui: p̄ qua adipsenda
 duos noui ordis n̄i labores pa-
 cient et hūiliter sustinui. **Et** m̄
 iuxta p̄ceptū tuū redi: grām et
 m̄iam d̄ni n̄i ih̄u xp̄i et p̄a et
 fr̄ib̄ tuis amīcians. **Quia** uero
 p̄cepas ut de statu n̄o. vos r̄ti-
 ficare deberet: sciat̄ et oī scrupulo
 dubietatis excluso certū
 teneatis. q̄ sc̄a et deo placens
 est vita et cōsuetudo n̄a. **Porro**
 merore qui de nō relinquenda
 posteritate p̄cedia tua immū
 depasat quātoq̄ ate repellere:
 et iubilū et exultationē sp̄iale
 euade: qm̄ adhuc dicunt filij
 sterilitatis tue i quib̄ tuis. **An-**
gustum est nobis locus: sic spa-
 cium ut habitare possim. **Ecce**
 em̄ iā ex hoc n̄c tpe magni-
 ficabit d̄ns face uobiscū. mittet̄
 uobis p̄sonas multas. m̄ q̄s
 erūt uobiles et lr̄ati viri plu-
 rimi: qui ita domū istā reple-
 bunt ut h̄c t̄p̄ examina ap̄i
 estuancia et redūdancia euo-
 lantes plimas m̄di p̄tes pe-
 netrent: et de semine d̄ni be-
 nedictio qd̄ i hoc loco p̄ grām

ei⁹ coaluit. multiplices aīaz
 sanctarū manipulos de unūsis
 m̄di p̄tib̄ collectos celestib̄
 granarijs t̄ferat. **In** his auditis
 abbas sc̄is gaudio et exultatō-
 ne repletus. d̄ne pietati grās
 ex iternis medullis cordis recu-
 lit: felici experimento p̄baus
 q̄ veracit̄ scriptura testat̄. qm̄ nō
 delinquet d̄ns sp̄antes in se.
Pabat interī uicā celestis ab-
 ire: sed sine benedictōe p̄is
 sp̄itales qd̄ n̄rū d̄m
dictu est n̄m̄e p̄supsit. **Dixit**
 itaq̄ abbat. **Tempus** est
 d̄ne pat̄ ut reuertar ad eū qui
 me misit: et p̄tea peto q̄tūq̄
 benedictōe tua me firmatū
 dimittas. **Qui** stupens et pa-
 uens abbas respondit. **Qd̄**
 ē q̄o qd̄ loq̄ris? **Tu** de corrup-
 tione ad incorruptōnē. de uan-
 tate ad uirtutē. de tenebris ad
 lucē. de morte ad uitā trāsisisti:
 et a me q̄ s̄ h̄s oīb̄ misericabi-
 lit̄ ad huc genio benedictionē
 petis: hoc tōtū omnē iuris
 et rōnis integritate esse uide?
Ego potius ate debeo b̄ndicti.
Et p̄tea obsecro te: ut bene-
 dicas m̄ in. **Qui** ille. **Nō** ita
 cōuenit pat̄. **Tibi** em̄ a d̄no
 collata est benedicendi po-
 testas utpote i ap̄ice dignita-
 tis et sp̄itales magisterij con-
 stituto: michi uo discipulo tuo
 q̄ p̄ salutare doctrinā tuā.
 m̄di hui⁹ ignamenta deuota-
 tu benedictionē a te accipere
 optabile ē. **Per** em̄ p̄sus h̄c
 recedat: nisi benedictionē tuā
 meruerit. **Abbas** itaq̄ stupore hui⁹ rei

aita beata

petit beati

in uita

in uita

primo

hui⁹ rei

pa

sed

et amiaone repletus necans
 vlt ptinacit reuati' eleuata
 manū benedixit ei: sicq scā
 aia illa disparens spēm visibi-
 lem quā assūpsit scētis iui-
 sibile bus restituit. **¶** Alia vi-
 ce cuidā ex frīb' eiusd' viam
 vniuse caris egressuro appur-
 titione iuua multitudine ho-
 iumū ipe oratorū eiusd' emē
 ad fontē quōdā lucidissimū
 lauas vestimenta sua: et i ipsa
 visione dictū ē ei. quia fons
 ille fons Enō uocaret. **¶** Ad
 cū idicasset abbati ptinā in-
 tellerit vix magnificū diuū
 p hoc q solacōne significat et
 uultū iū tūc quide de pmiss-
 sione sed magis postea de ex-
 hibitiōne letatus grās agit dō
 trā cū p cōtinuos quatuor de-
 cim años paciam et fidē suor
 suor dūs p vaias tbulacōnes
 et multa paup'atē pbasset.
 et fideles eos inuenisset: quito
 decimo denuū a qstitutiōe do-
 uinis cistienis ano. supditas
 psonas eis mittendo visitauit
 illos oriens ex alto. **¶** In ipis
 em dieb' i prans vniens et
 agris curtib' eadē ecclia cūc.

**De eo q b'is stephān' f abbas
 qdā secreta nouici sui p spm
 ppheticē dephendit. Cap. xviii.**

Pber diū bernard' clare-
 uallens' ecclie postmo-
 diū pms futur' abbas: cū apd
 cistia cistia adhuc nouici' q
 esset. solit' ead' dieb' sigulis
 p aia mris sue septē pñales
 psalmos i silencio dice. Die uō

quada cū supditos psalmos
 p q cōpletōiū itioasset omisit
 eos p obliuione nestio an per
 sopnolencia anteq pdirisset?
 ueniensq ad strati suū quiete
 soposera mēbra reseruit: et so-
 lutam refectiōne parenti plene
 nō spendit. **¶** Abbas uō agnita
 p spm negligencia: die postea
 sōuenit eū diēs. **¶** Fr' b'uarde
 ubi nā qso illos psalmos tuos
 hestina die dimisisti? aut cui
 eos qmendasti? **¶** Ad audiens
 adolescens ut eāt vctūsus et
 timorato erubuit: et cepit iur-
 se mirando cogitae et dice.

¶ Dñe ds quō palam factū est
 vbi istud? de quo in soli qscā
 erā? **¶** Et itelligens a vno spitali
 se eē dephensū p'cidit ad pedes
 eius negligencia qfitens atq
 idulgentia petens. **¶** Qua facit
 spetrata. curauit demceps i
 huiusmōi tā puatis q publicis
 obseruatiōib' sollicitior inueniri:
 et q qsulca rōne suanda ppo-
 sisset nō facile tūsgredi. **De
 eo q auis qdā p'stre nō mediocis
 quātitatib' unguib' ferēs corā
 frū oculis pient. Capl. xviii.**

¶ Inueniat aliqui sāguine
 p'p' epm paup' abbas ste-
 phan' et p'p' iopia domo cel-
 leraius cui ex p'cepto regule
 paup' et ifirinoz cura icūbe-
 bat nil ad manū habebat vñ
 paup' et ifino abbati suo q
 licitūq laucia edulū p'paret.
¶ Et siueā cūitate abbate suū
 diligens discurrebat: si forte
 alicubi aliquid inueniet vnde

cautatem que intus ardebat etiam
foris ostendit. Et ecce grandis q̄
dā aius aduolat nō mediocri quiti-
tatis pistē vnguibz ferēs: que
contuuis corā mirancū fr̄m
oculis p̄ient et recessit: copio-
sā p̄dam celleratio reliquēs.
vñ abbatis sui inuicōi suffi-
cient p̄uidet. *De larga bñdōe
i sollempnitate penthecostes fr̄bz
de p̄mptuarijs gr̄e dei vñ non
p̄abat t̄issimissā. Cap^m xix.*

Tstabat aliqui sac̄sancta
sollempnitas penthecostes: et in
ip̄a factissima die vñ tanti pa-
nes inueni i eadē domo pote-
rant q̄ fr̄bz sufficient. Vñ uō
fr̄s vehemēt exhilarati tūq̄
si de ip̄a paupertate sua quā p̄-
deū sustinebant sagruarent.
missā tante sollempnitatis cū summa
deuotione i iubilo cordis mutare
reperit: et ecce uōdū finita missa
de p̄mptuarijs gr̄e dei largam
benedictionē repente vñ uō spe-
rabat sibi t̄issimissā cū multa gr̄e
actione sup̄seruit. In hys et
silibz vñ de p̄pendens q̄ verant
scripta d̄r qm nichil deest timē-
tibus deū: largitate etiā miseri-
cōmī dñi sup̄ se et sup̄ fr̄s suos
vehement̄ amurans magis ac
magis i sc̄a religione p̄ficiēbz:
et b̄te paupertatis angustijs.
gloriabat̄ sicut i oibz diuicijs
*De eo q̄ abbas stephānq̄ collaōe
lecta cū ecclia intraret ostiū ecclie
manu tenebat et digitis firmq̄ q̄ p̄
signo p̄mebat cap^m xx.*

Quater quā nō surdus au-
ditor regule sc̄e fuit p̄-
cipientis ut sic stemus ad p̄sal-
lendū ut mens nr̄a concordet

voci nr̄e: ex eo qd̄ subdimo liq̄-
bit: *ros edit et ut lecta collaōe
ue cū ecclia intraret ostiū ecclie
manu tenet. et digitis firmq̄
quasi p̄ signo p̄meret: sicut
solet hoies signū a nodū facē
q̄tinq̄ p̄ hoc amōiti memorie
d̄rā i p̄miant qd̄ obliuisti no-
lūt. Vñq̄ hoc frequēt̄ fuerit:
quodā die vñ de fr̄bz cū fa-
miliaritas ausū p̄bebat intro-
gubāt eū cū hoc facēt. Vñ p̄
stus oibz i quid cogitandibz q̄
ex iūcto officio p̄ dispositōe
domq̄ p̄ diē admittē cogor dico
ut foris remaneat uer̄ ingredi
tueri p̄orsq̄ p̄sumat: sed ex-
pectent quousq̄ cr̄as dicta p̄
hic eas tuenda. Ad audiens
fr̄ ille multū edificato ē: in-
mirū itelligens sc̄i p̄ris quisa
cōue cōmūne ceteris negligē-
ciam t̄istendisse. *De v̄ga
pastorali cū qua i festiuis
p̄ressombz intrare solebat.
Capit^m xxi**

Quante uō hūilitatis fuit
hic v̄ pastor uō mer-
cenariq̄ q̄ odio habuit om̄e
fastū sup̄bie: ferula pastora-
lis ei9 cū i festiuis p̄ressioibz
intrare solebat satis indicat: q̄
usq̄ hodie i asticensi sectario
ob reuerenciā tanti patris
p̄seruata et i magna v̄nea-
cōue habita nō multū a cōi-
bus sustentatorijs q̄bz senes
et debiles iūti solent distac̄
videt. hic ē b̄tissimū p̄ris nr̄i
buardi i sc̄a religione pater
hic tā p̄stus iūgr̄ p̄fectissi-
mū habet discipulū iuerit:

pa

quorū doctrina et exemplis
 dñs hodie in uia captiuitatis
 uasa regi supbie id est dya-
 bolo auferunt: et xpo dño
 uerō regi hūilitatis incorpant.
 De eo q̄ cū domo cistrensi ad
 vltima paupertate deu erisset
 uenēabil' abbas stephā⁹ misit

Quodā tpe cū domus
 cistrensis magna fu-
 isset paupertate astricta: ue-
 uerabilis abbas stephan⁹ uo-
 cauit unū ex frīb⁹ suis et lo-
 quens ad eū i spū dei dixit.
 Vides t̄mē fr̄ q̄a magna
 coartati sum⁹ topia: et tpe
 ē ut frēs n̄r̄i fr̄ fame et fri-
 gore cetisq̄ uolestis p̄chi-
 tent nisi eis conate subueiā.
 Vade ergo ad mūdinas ver-
 celliaci que p̄tine istanc:
 et cōpes ibi quadrigas tres
 et eaz sigulis ternos equos
 fortes atq̄ tractores: quib⁹
 maxime idigēti⁹ ad onera
 n̄ra cōportanda. Quā qua-
 drigas illas p̄tine et alimē-
 tis alijsq̄ reb⁹ necessarijs
 oneratis: adducens eas tecū
 cū gaudio et p̄pitate reite-
 ris ad nos. Respondes at fr̄
 dixit p̄tine sū dñe par ut
 tuus iussomb⁹ obsequar si
 p̄tine dedeis ad illa subsidia
 h̄panda. Cui uenerand⁹ abbas
 i paupertate sua de m̄ia dei
 magnifice p̄sumēs r̄ndit.
 Vē frat' scias q̄a cū sollicit⁹
 et anxius querere uadere
 cessit tibi fr̄m n̄r̄or subue-
 uire: tres tuū denarij tu
 tota domo ista cepti sunt.

fr̄m quēdā ad p̄tine mūdinas
 p̄cipiens ut frīb⁹ m̄ia emet
 ml ei pecūie f̄dens. p̄ sp̄m p̄phie
 cūta ei p̄p̄a affutūa p̄ dices ca.
 xxn.

hos si uolūis tolle. Reliqua
 uō quicq̄ defuerit tibi: dñi
 tiri ihu xpi gr̄a p̄uidebit. De-
 cur⁹ itaq̄ uade: q̄ mittet dñs
 angelū suū tecū. et p̄sp̄erū fr̄et-
 iter tuū p̄fectus itaq̄ fr̄at cū
 uer celliacū p̄uenisset: a quo-
 dā uio fideli et timorato hos-
 picio suscept⁹ est. Cū dū itineis
 ei⁹ causas et fr̄m idigētijs
 agnouisset abyt i instanti ad
 quēdā h̄cupletissimū hoīem
 fr̄uitimū suū: q̄ de p̄pate lag-
 uens ac p̄ene iā moriens fa-
 cultates suas paupib⁹ erogā-
 bat. Cūq̄ cistrensiū monachorū
 quorū iā i p̄tib⁹ illis sanctitas
 celebris habebat eide i firino
 pemiriā idicasset: uocatus est
 ad domū ei⁹ sup̄dict⁹ fr̄: cū
 tāq̄ pecūie sumā i elemosia
 ab ip̄o moriente recepit: ut cū-
 ta que ei iūuereat abbas suffia-
 eut ex ea q̄paret. Acceptis itaq̄
 t̄bus redis tū nouē quadrigas
 equis oneratis atq̄ uenit eas
 cūctis q̄ fr̄m vsib⁹ oportuna
 eē agnouit: et ita q̄ uacius
 uenēat scdm̄ p̄phetiā abbatis
 plenus et gaudens ad suos re-
 meauit. Cūq̄ cistrensiū p̄p̄inqua-
 ret: m̄iciū misit q̄ abbati sig-
 nificāet ei⁹ aduentū p̄t' et p̄-
 uentū. Cuius audito uenerabil' p̄t'
 exultauit uehement' et cōuo-
 catis i om̄i frīb⁹ ait. Ds misē-
 ricōm̄i dñs. ds misēricōm̄i libe-
 r' et libens libealit' egit. Vē nobi-
 l' vē elegant' egisti nobistū
 dñe p̄riator et pastor n̄r̄: ap̄ies
 manū tuā et iplēns benedōne
 tua pemiriā n̄rām. Tūc ordiata

unū dei
 par
 m dño
 valde

processione occurrerunt obviam ve-
nienti fratri usque ad portam: ita ut
ipse abbas procederet idem vestibus
sacris cum pastoralis iuga: ministris
precedentibus cum cruce et aqua
benedicta. Crecepit ergo sollemp-
nitatem et cum multa gratiarum actione
elemosinam illam non ut ab ho-
mine perciperet: sed tamquam ceteris
missa benedictionem a domino. et
confidiam a deo salutem suam.

Porro vir iste prudens et spicu-
lis sicut intelligi datur: in hac tam
celebri susceptione beneficium
filios suos tam patres quam posteros
amorem voluit ut hanc mirabili
gratum iugiter meditatione retine-
rent: ut ex eo discerent cunctis
necessitatibus suis pia fiducia
presumere de misericordia dei. quae nunquam
deserit sperantes in se: sed est se
pauperum suorum pressuram consolator
atque adiutor in oportunitatibus in
tribulatione. Ab illo ergo die et
deinceps sicut in illa domo largi-
ente domino spiritualia semper habun-
dant. ita non defecerunt etiam te-
poralia bona: quibus iuxta or-
dinem instituta parcitas in omnibus
observetur.

*De eo quod cisterciensis omnia
cenobia in diversis episcopatibus fundavit
et de institutione generalis capituli: de quo
legimus quod dominus stephanus abbas cum*

Dixit divina largiente
gratia crescente in omni personarum
in cisterciensi ecclesia cepit iam im-
mulari filiarum letam quam prius diu
sterilitate sua merendo do-
luerat: cepit etiam vinea illa
domini sabaoth longe lateque pro-
pines suas emittere: et in diversis
coabbatibus suis a sede apostolica
promeruit cap. xxiii.

locis diversis quae regionibus civita-
tes refugii constituit ut qui
sanguine animarum sudisset. ad
illas confugientes per mortem
suum pontificis quae per ipsum sang-
uinem semel invenit in statu
etiam redemptionem et exili sui
perpetua absolutionem suam
mererent. Hanc abbatem
quas eadem ecclesia in diversis e-
piscopatibus ordinavit tam
largi potentique benedictione
domini credebatur: ut ab illo
tempore quo fundata est firmitas
que est progenita filia do-
mini cisterciensis. et pulchre
significatio nominis sui firmi-
tate et stabilitate ordinis iam tunc
significabat: ut illos quae de cister-
cio specialiter sunt evansi et ceteros
quae ex eisdem sunt exorti infra octo
annos duodecim cenobia con-
structa fuerint. Vocando
namque satis spectaculo et in hoc
beatissimi patris benedicti vinita-
tores extitit quae iura et instituta
ipsius toto conamine mentis e-
timulari cupiebant: ut sicut ille
statutus prius duodecim mona-
stera constituit quibus precepta
regule suae servanda tradidit:
sic et ipsi in renovatione ordinis
secundum eandem regulam duode-
cim cenobia statuerunt: quae
in similitudinem duodecim apostolorum
christi spiritus sancti gratia debriata sa-
lutis poculum univiso mundo
propinarent. Verum etiam antequam
abbas cisterciensis florere in-
ciperet reverendissimus pater
stephanus cum consilio fratrum suorum

prima.

dictū qd cartā civitatis uocatur
 spū sctō iūratō exarantur: Iq̄
 docent qualiter cenobia ordi-
 nū p̄ diuisas mundi ptes pa-
 gam diuisis quoq; lignis di-
 uisa inuabili civitatis cōuero-
 ne et honoris iūte exhibuē
 oglutinata vna etiā vnus
 ordo vni demq; corp̄ i ep̄o
 efficiant: hoc uo dictū p̄p̄ta
 cartā civitatis appellat̄ resur-
 q̄a eis statutū ois exactionis
 grauamē ppulsans. solā cōtra-
 te et aīaz salute i diuino et
 h̄a hūanus sequit̄. **I**nt̄ ceterā
 sane q̄ i cartā civitatis ob pa-
 cis civitatisq; custodia discipli-
 et sacri ordinis cōsuetudine con-
 seruanda mirabili p̄uidētia
 b̄i viri fr̄isq; ip̄ius digesti
 sūt: hoc p̄cipuū et oī accep-
 tione dignū t̄uenit̄: ut c̄l̄i
 abbates cisterciens̄ ordinis sel-
 p̄ aīā apud c̄l̄iū quēmentes
 ḡuale caplin celebrēt: et
 de totius uite sue ordine ac
 dissolubili pace int̄ se custo-
 dienda ~~dit dicit~~ diligentis-
 sime tractent: quatinus tenor
 viuendi sepius replicatus
 ac diuaz sc̄ptiaz auctoritate
 corroboratus: nō facile tepere
 sed p̄ multa plūmōz aīoz spa-
 tia possit vigere. **H**ac ḡ rōne
 ex tūc usq; ad h̄c t̄p̄a reue-
 rendi p̄es cisterciens̄ ordinis
 semel p̄ aīā iurēm suā visi-
 tane: ~~et~~ ḡuale caplin celebrāt:
 et v̄nctione s̄a sp̄s edocti
 capla quē libro diffiniciōnū
 plēnq; descripta continent̄
 tāquā oferta ex diuisis sp̄ebz

antidota saluti aīaz p̄cessus.
 uecessaria: p̄ vnīsa oī ḡuatiōnū n̄t̄a
 fr̄mitate tenenda dec̄uit. **C**ō-
 sideras aut̄ pius p̄ stephan-
 elia neq̄qua ofulte absq; sedis
 aplice auctoritate actitai? p̄e-
 decessoi quoq; sui religiosū
 imitator exemplū: cū quē-
 encia coabbatū et fr̄m suor̄
 romā misit: a dño kalixto
 tūc sedis aplice pontifice sup-
 plicat̄ petens: quatinus ea que
 ip̄e cū coabbatibz et fr̄ibz suis
 ad roboranda monastia ordi-
 disciplina statuet̄. aplice auctori-
 tate i p̄petuū rata et i ḡuulsa
 fore dec̄nēt. **U**ius petitiōnū
 sūm̄ pontifex clemēt̄ aīuēs:
 ad ofirmacionē ordi- t̄le decre-
 tū p̄mulgauer̄. **Dec̄tū kalixti**

Rapae. Caplin xxiii.
Kalixtus ep̄us seruus seruorū
 dei. k̄m̄ i ep̄o filijs ste-
 phano venerabili cisterciens̄
 monastrii abbati et eis fr̄ibz
 salute et aplice benedictionē.
 Ad hoc i aplice sedis regimē dño
 disponēte p̄moti ofp̄itū? ut
 ip̄o p̄stante religionē augete
 et que recta atq; ad salute aīaz
 statuta sūt: n̄i debeamus aucto-
 ritate offici ~~et~~ firmāe **I**deo
 filij i xpo k̄m̄ petitiōnū v̄re
 civitate debita i p̄t̄m̄ assensū:
 et religioni ~~et~~ v̄re p̄āno q̄
 gratulantes aff̄i: dei op̄i qd̄
 cepistis tuarū n̄re ofinacōis
 apponim̄. **S**iquide assensu
 et delib̄acione cōi abbatū et
 fr̄m monastioz v̄roz et ep̄oz
 i quoz p̄ochys eādē mona-

stia continentur: quoda de obser-
 uatione regule bti patris bene-
 dicti et de alijs nonnullis que
 ordinem vtroque et loco necessaria
 videbantur capla statutis: q
 nimirum ad maiorem monasterij
 quiete et religionem r'ligiois
 obseruanda auctoritate sedis
 aplice petitis confirmari. Nos
 ergo vtroque perfectum in dno aggra-
 tidantes capla illa et constitucio-
 ne auctoritate aplice confirmamus
 et qua in perpetuum rata permane-
 decernimus: illud notatum om-
 inodis prohibentes. ne abbas
 aliquis monachos vros sine re-
 gulari commendatione suscipiat.
 Inducimus etiam ne quis quos-
 laycos ul' profanos vros: ad
 cohabitandum suscipere sine p-
 missionem vram presumat. Si qua
 igitur ecclesiastica secularisue p-
 sona nre hinc confirmacionem et
 vre constitucionem temeritate aliqua
 obviare presumpserit: tanquam mo-
 nastice religionis et quietis
 perturbator: auctoritate btor pe-
 tri et pauli et nra donec
 satisfecerit excoicationis gladio
 feriat. **Quo uo obseruator**
extiterit: omnipotentis dei scilicet
aploz eius benedictione con-
sequetur. amen. De eo q' bti p' step-
hanus successore suo dignitate
p' spm agnouit. cap. xv.
Quoniam autem beatus pater stepha-
 nus officium sibi commissum
 secundum veram humilitatis domini nostri
 ihesu christi regulam strenue animis-
 trasset: longo confectus senio.
 ita ut caligaret oculi eius et
 videri non posset: curam pastore

ale deposuit: soli deo et sibi
 p' sacre contemplacionis gustu vacare
 desiderans. Successitque
 ei quidam indignus honore
 nomine viuudo: qui domus ex-
 terioribus ad instar sepulchri
 dealbati non modo in medio tunc
 pollens: intus erat putredine
 viciaz foedus. Cuius in ipso p-
 innocens sue exordio firmam pro-
 fessionem de more suscepit:
 idem dei famulus stephanus in
 spiritu vidit viuudum spiritum ad illu-
 vementem: atque in eius os ingredi-
 entem. **Die mensis pretererat vna:**
 et ecce reuelante domino demum
 data est impietas eius: et era-
 dicata est in ore de paradiso plan-
 tatio spuria. qua per celestis
 non plantauerat. Instante uero
 tempore quo emicior labor senectus
 et gaudium domini sui introducendum
 et de vltimo paupertatis loco q'
 secundum consilium saluatoris in
 hoc mundo elegerat ad summum
 preissimam familiam communi ascen-
 surus decubet: queneffreres
 et quoda etiam ex abbatibus sui
 ordinis quos in eis eo tempore usque
 ad viginti extitisse tradit: ut
 annu fidele et preem humili-
 mum repatriante deuotissimis
 obsequijs et precibus perseque-
 rentur. **Uicquid in agonia constitu-**
tus morti appropinquaret: reperit
freres nre se loquentes tanti uiciti
hoimne beatissime: dicentes
eum ipse posse ad deum: q' tantu
fructu in terra dei quibus suis
ferisset. Quo ille audito. recol-
lecto. put potest spiritum: quasi
in pantis uoce dixit ad illos.

Tacete fr̄es: tacete. Quid est qd loquimur? In uitate dico uobis. Na sic ep̄idus et sollicitus ad deū uado quasi q̄ unq̄ aliqd bonū fecerim. Na et si aliqd bonū in me fuit: ul' si fructus aliquis p̄ p̄uitate meā p̄uenit potuit coopante dei gr̄a? timeo et ualde ḡmiso: ne forte minus digne minus hūilit' eandē gr̄am apud me detinuerim. Hoc ergo p̄fecte hūilitatis scuto q̄ in ore sonabit et in corde uigebat munitus hominē exuit? et oīa nequissima adūsarij tela q̄uis ignea q̄uis sulphurea potent' repelens. aereas p̄tates p̄tūsit: et ad portas paradisi coronandus ascendit. Sacri corp̄is eius ex uine uirtu p̄decessoris sui reliquias uenēbilit' condite sūt: ut q̄b̄ in hac uita unq̄ eadē sp̄s et una fides. sit etiā etna b̄n̄tudine nō dispar gl̄a. **De uita et moribz reuēndissimū fastardi cistrensis abbatis m. rrvj**

EA que de s̄a ḡn̄fatione s̄a ac deo dilecti fastardi cistrensis abbatis edificatiōne plena et utilitati legentiu actōmoda: religiosa quidā et ueracis testimonij monachus clareuallis p̄ asēpsit q̄ etiā familiaritate tanti vi habē inuenit? Sed et nō nulla de sermōibz clareuallis am̄natiōne digna sicut in libello ip̄ius digesta in uenē huc op̄i n̄ro inseruim: ut q̄ ille sp̄arsum et alijs uariaribz p̄mixta posuit? hic in ordine redacta et sibi s̄ilibz

copulata clarius elucescant: et ad utilitate legentiu magis p̄ficiant. Sic ergo scribit. Venerabilis ac pie memorie fastardi quōdā cistrensis abbas ermine sanctitatis homo: nobilis quidē gr̄ie. sed mōx elegancia nobilior fuit. **Qui libent' libealibus studijs nō mediociter incitatus. sacris t̄n̄ l̄ris ardentiori desiderio semp̄ thesit?** ita ut cū postmodū sapia et etate p̄ficiet. eas p̄ oculis et manibz cessant' haberet: et ne ad mensa quidē s̄i lectione diuina discibē uellet. **Quod nō mō faciebat in pia domo: uerū etiā in stolis p̄griando.** Hic t̄n̄ cēt abbas cum beuonens. decedente pie memorie d̄no roberto qui beato b̄nardo successerat: electus ē ad regimē clareuallis. Ad quā t̄n̄ electionē uenit dissilauit. ip̄ius ex uote uocaret? times utiq̄ ne hoc illi accidēt? qd' semp̄ accidere uerebat? Verūpt̄m̄ aūquā legati clareuallenses ad eū req̄rendū p̄uenit potuissent? garrula fama puolante agnouit? qz in eijs p̄sona om̄es unanimit' uenissent. Hoc itaq̄ rumore turbatus et anxius fugā arripuit? uenensq̄ ad domū uallis s̄i petri quod est monasteriū ordinis cartusienis: p̄ dies aliquot ibidē latuit. **O**bi t̄n̄ die noctusq̄ in orōne p̄sistet: fatis ē in excessu mentis. **E**t ecce apparuit ei in magna gl̄a uirgo puerpera d̄na angeloz: portans in manibz regē puulū suū ih̄m. **Q**uā t̄n̄ uidisset? p̄cudit ad pedes eius: obsecrans ut sui

N. cap. 1.

miseret. **Qu** bñ ugo respon-
 dit: **Quid** turbas o homo?
Et ipones i vltias ipius uelut
 altei symeon nobile illa sarcina
 qua gestabat: ait. Accipe filium
 meum: et serua tu illum. **Quo** sfo
 sublata e visio ab oculis eius. **Et**
 rediens ad seipm. itellerit qm a
 dno egressus e sermo: et qd vere
 filij dei et mebra xpi eent q ei
 puidetia comittebant. **Hac** igr
 ta leta visione pmouit. na no
 est ausus vlē recalcitrare: ne vi-
 detet ordinaom dei velle riste.
Suscepto aut ta insignis cenobij
 regumie q distm qua sollicitu
 qd benignissimum pastore se
 exhibuit: no e tñe simplicita-
 tis exponē. **Na** queadmodu a
 lios pcellerat officio dignita-
 tis: ita etia pcedebat religiois
 exemplo. et melio scitatis. **Castus**
 pius et huilis: mansuetus mi-
 tis atq modestus: sup omes qd
 i dieba eius vidisse me meminim.
Primonia uo ut ait ibi sene-
 rus de bño martino no e tñe
 teo laudat: cu adhuc i senilo
 postu ita frugalit vireit: ut
 no scolasticus. sed monachus
 putaret. **Na** sicut tpe quibda
 itimis suis septe innotuit: bi
 etim an quisione sua lux etate
 nodu adultus. ita abstinentie
 opam dedit: ut nuq uoluit
 pane salte et aqua saturari. **Car-**
 tum at eduliu quauis i tpo tpe
 pene usq ad morte egrotasset:
 nuq sume acquieuit. **Iam** uo
 monach9 frus qm sobrie uiue-
 do ymo q rigide abstinedo cor-
 pus suu i seruitute redegeit

supsedeo dice: quia ut veritate
 or vehementior extitit i hac pte.
Satis etem illu sup hui9 oi
 notau: quippe qui pluibus
 annis eide i mensa ministrari.
Na cu i seipo vicia carnis
 sue sine misericordie psequer:
 ipi quoq misere carni cui
 ualut iur. unq q optebat
 copari uidebat. **Terim** i certiori
 habitu et cultu p officij sui
 dignitate q huilis q tans
 extitit: hoc vno qd dictis
 su. facile adite eie. **Quada**
 siquide die cu uestis mōch9
 i lectulo ill9 cuculla nescio
 an tñca qua ipm idu uellet
 solito meliore apposuisset:
 i tpaui cu pat audiente me
 et dixit. **Quid** e dilec tu fr
 qd face cupis: ut a corone frim
 tñe tue sepaes. et notabili
 habitu tue colores. **Au** qua
 abbatis noie ceuseor? **ppca**
 mōchus ee no debeo: **Quid**
 idco astutus su mster q fuus
 alioz: ut lauciorib9 epulis de-
 bea saguati et culciorib9 ves-
 tibus ornai. **Si** ergo me dili-
 gis. si pacē meā qris: et pcep-
 tis meis obediē uo despicias:
 pcor atq pcpio ne id ampliq
 face uelis. **Na** cu ego sum omi
 unim9 et apud deū idign9:
 magnū m est: si cōi omi victu
 atq uestitu fuco honorato. **Ex**
 quo em assūpt9 su ad regimē
 aīaz: hoc unū est qd p ceteris
 timui et timeo. ne occasione
 hui9 amistracōis paupem
 iustā qua p fess9 su deserā:
 q monachi pmiū pda. **Hic**
 itaq dilcis a deo q hominib9

P^a

carismati domus excellent ad
 oruatus: no solu ubo et ereplo
 subditos iocinabat: veritena
 gressina corpis habitudine
 intra deuotione ituentes affiac
 bat. Tanta siquide spūs paci
 ti grā i ipius vultu angelico
 radiabat: ut vir posset fide
 lui aliquis desideabili eis co
 spectu sacari: p̄sertim q̄ puita
 tem ai eis et sigulare mansue
 tudine cogitabant qua extiori
 homie uelut i ipso sigillo diu
 nitus i p̄ssa tnebant. *De eo qd̄
 idem vir uenena ueneanda fuit
 elius i abbate cistrense. y de
 p̄usione p̄tiose moctis eius y de
 alrea quada uisioe de*

His uirtutu ornamenti ipso. xxvii
 decoratus vir ueneanda:
 cu pastore uacuet cistrensis
 ecclia que e n̄t om̄i n̄m: ab
 bates et monachi q̄ electioni
 iutentur: bono odore uirtutu illis
 illecti. p̄i doto coiq; q̄silio. ipm
 cistrensi cenobii ac tota q̄ edis
 p̄em vniuersale elegerut. Duo
 regimine suscepto: magnū ut
 edum i eo fructu fecasset: n̄
 p̄tis n̄ris erigentibus tam cito
 subtractis fuisse. Sed q̄ eius
 stissima uita diuicius frui dig
 ni uo sumus: *facta est p̄asa
 est uelut a terente du ad huc
 ordiret: Ipe uo q̄sumato in
 breui expleuit tpa mltā. pla
 cita em̄ ead̄ deo aia eis: et
 angelico q̄sortio digna. De
 cuius felia t̄stisu tuor futio
 auda de sermorbz clacuell
 bte uidelicet memorie petro
 tholosano. de quo i q̄sequen
 tibz aliqua dicitur: facta ē*

huiusmodi reuelatō. Videbat i
 visu noctis. et ecce i nubibz celi
 filij dei sc̄e frequētia comitā
 te de celo aduenēs: et i ipso
 aere q̄sistēs i throno gl̄e resi
 debat: et splendor ex eo p̄cedēs
 mundū illuabat: porro ad dex
 terā maiestatis illis mouinē
 tū gl̄osissimū i aere suspensū q̄d̄a
 appaēbat: qd̄ miro ope fabri
 cantū. ituentū oculos ualde de
 lectabat. At uo an̄ fores basilice
 clacuellis multitudo ~~p̄m~~
 p̄uiscū serus i mirabilis assis
 tebat: qui sursū erectis vultu
 bus regē gl̄e d̄m̄ n̄m ih̄m
 xp̄m ipius mansolēu t̄tente
 respiciebant. *S̄fatus aut̄ mo
 nachus accedens ad eandem
 turmā: de sepulchro illo qd̄
 corā d̄no appaēbat cepit inter
 rogare quid eēt: aut qd̄ signi
 ficet. Tūc vnus ex eis r̄ndit.
 Sepulchru illud de quo susa
 t̄is sc̄as eē curda vi eē sc̄a
 de tra prime assumendi: de
 cuius t̄stisu magna i p̄tibz istis
 longe lateq; desolatō eit:
 cuius etiā mors futūa ē i ~~q̄p̄m~~
 cōsp̄at d̄m̄ p̄iosa atq; i q̄ sp̄m̄
 homi p̄clara. Transacta ut
 uisione: sermo qui uideat
 ea cepit de ea cogitando
 turbat̄ et inestis esse. In cras
 tino aut̄ cū ego uidisse eū ob
 turbato vultu ai dolentis
 iudicia p̄tendente: s̄s̄t̄at̄
 sū ab eo inestitudinis ipius
 causa. Tūq; rogatus multū
 fuisse: tandē exposuit in p̄
 ordmē qd̄ uideat. Igo aut̄
 sciens eū unila grā p̄ditū.*

et magnis consolacionibus a dno
 frequenter honoratus: cogitavi
 et credidi quia ubi ad vident
 homo tu scis tuq; pstris: no
 poterit oio no implei. **F**uo-
 luitis aut postea circiter viginti
 diebus: ecce repente prulit auis
 uras de topinato eiusde scissi-
 m abbatis obitu rumor tris-
 tissimus: quo estiore a multis
 retro diebus i tpe illo accidisse
 no credimus: neq; i ptab; istis
 neq; i omiso ordine cistenci
Derupti iurta pdicte revelat-
 ionis modum mox illis ut ve qsi-
 dunt i qspu dmi extitit piosa:
 et i aspectu homin celebris atq;
 pclara. **N**am ai ppius p nego-
 cius monasterii ac totius ordi-
 nis sui dno pape allerando
 assistet: correptus egritudine
 lecto decubuit: et i fra quatuor
 die scd sine quieuit. **H**uic
 aut decedenti tota romane
 curie dignitas assistit: ita ut
 ipse quoq; dno papa ppius illi
 manibus iungens atq; aplice bene-
 dictione cominueno: magno
 pietatis affectu morienti opater:
 et moxy q gratulaer. **E**t no
 solum aplice: vincta pmissis
 francoz rex ludowico: qui et
 ipse pns eat cu sua nichilom-
 nis curia planctu magno
 scissimum viru quasi prem ca-
 rissimum planxit: multasq; sr-
 en lacrimas fudit. **T**ande no
 sacru corpus eius cistiu relatu
 e: magnaq; deuocione tumula-
 tu. **C**onstat ergo quia felix
 qsumas sancti pris. ipsaq;
 clausis celeberrim funeis de-

signata fuit evident i sple-
 dore ipsius piosissimi i cora
 deo positi monumenti illi-
 am quoq; de eode pte pns-
 sumo visione breuit i fero:
 de qua quamvis incertu ha-
 beo quis ea videt: tu etu
 habeo. q ea a pluib; q pluib;
 audisse me contigit. **F**erit
 i regione anglie quia qda
 religiosu magne virtutis
 viri existe: qui i ipsa die
 qua btus buardus abbas
 t clacualle de mundo migravit
 ut cu eet i anglia vidit
 i spm marini queda an-
 gelu de celo tristissim mar-
 ina nichilomin; anim
 quada de tra assumente:
 et ea cu ingenti gaudio secum
 ad astra ferente. **P**ostmo-
 du us cu hic de quo loqui
 btus fastrardus abbas er-
 iret de corpe: eade die vi-
 dit ille qui sup eude angelu
 ad tras descendere: assup-
 tamq; anim ex ea ad reli-
 sustigia sublevante. **N**ue
 pius magna atq; pclara
 videt: pors cu magnitudi-
 dimi unimine equipaer.
Hec de btissimu pris fastrar-
 di dmsade. piosa quoq; mox-
 te eius succincta relatione dis-
 serui: no ut illis iura i opa
 q utiq; magna sut et meo
 oio puitate excedencia. sub
 qphende cuncta intendere:
 sed ut ea solumo q ul michi
 soli ul paucis tuent nota
 esse scieba. **H**ec unimine
 tis tradere ne perirent.

pa

De mirabili visione dñi aller-
andri cisterciensis abbatis cap xrom

And coloniam agrippinam
q̄ i signis metropol
ē germanie stde? sunt migr
quida allerander noie: ca
notus doctorq; famosissimq;
Teade urbe accidit aut ut
dei famula b̄s buardo clae
uallens abbas iubente dño
sco papa eugeno germania
igredet̄: iherosolimitani
iter courado impatori. i plo
tre pdictis. Inq; ibide sig
nis et iuitib; iuuenis cho
rustat̄: videns ipator mia
bilis magna q̄ dñs p eū oste
debat: apūctus corde crucis
signū de manu illiq; accepit
iherosolima pfectus. Nec
distulit hoc idem face infi
mita horū multitudo: ita
ut incredibile fidei ardore
succensi scissuras et simbra
as de uestimētis fauli dei
q̄ p̄ hoc ipm noua freq̄t
accipe cogebat̄ vndiq; cer
tatim diepēt: seq; ifeli
ces arbitarent̄ quicūq; de
idumentis eis ~~crucis~~ cruce
habē nō mererent̄. Multi
quoq; ex eis nobiles et sapi
entes viri p manu illiq; sese
dño reddiderūt: q̄ i claraval
le ab eo deducti et monachi
facti: maximi deinceps tertia
dei fructū attulerūt. Ex q̄b;
ecia erant unus sup̄meorū
vir nobilis allerander: qui
eo tpe iuuenis et sc̄laris.

† sc̄ie typo turgens i fulis
adornat; nichilomin; con
diuinariū quoq; et th̄sitoy honq̄s

uisione quā nō cogitabat sed
deus q̄ ap̄hendit sapientes
i astucia sua mirabili hoc ex
dine sicut sequētia declabūt
adip̄leuit. In eū b̄tissimq;
p̄ bernardq; ipm de visione
inuenisset: ille sc̄laris st̄ia ul
opulencia tūmes r̄udit se ad
p̄ns nil unq; cogitāe ul velle.
q̄ h̄itū sume monachale. Iade
igit nocte cū mēbra sopōi de
disset: apparuit ei i visione
ipse hō dei erigens eū de gra
bato i quo grauit languens
iace videbat ac restitue san
tati. Deinde tulit h̄itū suū q̄
tpe induty eāt: et ex cōterit
alleranderū. Qui cū eūde ha
bitū semel et sc̄do reiectū ab
hūmeis suis idignanti animo
repulisset: t̄ia tandē vice col
lo eis iectū et corpi uolent
q̄strictū retine ap̄ulsq; est.
Deū p̄ sc̄is baculū que ma
nu tenebat ip̄ius manu tra
dens: futue placōis gr̄am de
notauit: et ita abie p̄cepit.
Eugilans at allerander nichil
ad her p̄ huius di reuelatione
mollesce potēat: sed i eadē ai
duricia p̄sistebat. Iode iō die
cū ille b̄tissimq; abbas ad mē
sam recūbet̄: oblatq; ē ei piscis
qui parta noiāt: ut ex eo re
ficet̄. Quo viso vir dñi erectis
i celū oculis sup̄ eūde piscem
diutius orauit: et benedices
illū p̄fatus allerandro p̄ pitam
na tr̄smissit. Que dñi ille gus
tāe iacet̄: ad p̄mū illū mox
sū meruit i semetip̄o feliciter
exiri: quāte uirtutis esset oō

famuli dei. nā repente mutatus
est i virū altū: et apuncto ē
valde: ac ubertim sup eūde
piscē cepit lacrimas fundē. Mira-
bat uō seipm: nesciens quid
habēt ul' cur flēt. Tandē re-
cordatū uisionis quā p̄tita nocte
uideat itellerit se a dño ḡtuita
eius misericōdie eē p̄uentū. Unde
supne uocandī ex itino corde
grās agens: b̄to dei famulo se
reddidit i q̄tinenti. A quo benign-
te susceptus et i clareualle

*monachus factus: et
deinceps grandis silue pastor
effrū: a deo i stitate uite p̄fecit
ut postmodū fiet cistnensis
renobij abbas: ac totiq̄ ordīs
p̄r vniuersalis. H̄ nos sicut ab
eodē dei famulo alexandro
audiuimq̄: fidei relacōe de-*

*p̄p̄sum. De reuelacōe quā
b̄to xp̄iani monachi de dño rex-
nardo abbate & cōuentu cistnensi*

Raynardus vidē meruit. xvii.
vir v̄tū beneandus
quōda abbas cistn̄ audiens fa-
ma b̄tū xp̄iani monachi: virū
tā s̄m vidē et illoqui cupiebat.
Scripsit itaq̄ dño abbati de ele-
mosina sub cuius cura ip̄e xp̄i-
anq̄ eāt: quatinq̄ ip̄m cū reue-
rentia cūmittēt. Quo accito
vni de fr̄ibq̄ quē ad hoc p̄donē
eē sciebat eūde dei famulā cō-
mendauit: ut sicut sibi p̄ceptū
fuerat ad dñm cistnensem ducēt.
Dū uō quada die iter ageūt et
st̄dm estimacōne t̄pis regularē
horā sextā sil' dirissent: extraxit
se se monachū q̄ cū viō dei ibat

in p̄te: ut horā de dñā nr̄a
secto singuli p̄ se p̄sallerēt:
q̄ nōdū data eāt licentia
horas de b̄tū v̄gine publice
cantandi. Vir at̄ dñm dñi sola
p̄cedēt: subito excessū mentis
raptus est: et stillantibq̄ lacrimas
oculis: facie quoq̄ ad celū eret-
ta i diuisa mutabat: ita ut eq̄
quo uehebat vir herēt. Ad
monachū alē cernēs liḡ multū
timēt ne forte de equo labēt:
tū dans honore deo nō p̄-
sūpsit p̄p̄ius accedē: sed pa-
cient' expectabat quē res
eritū habitū foret. Cū post-
modicū semō ad se reuersus
fūisset: socij ut meīs ei q̄ ruerēt
accedēs cepit hūilit' petē: qua-
tinq̄ si aliquid ad dei honore
et ad edificacōne p̄m̄i p̄tines
vidisset: sibi p̄andē dignaret.
Tūc famulū dñi hilari vultu
r̄ndit. fr̄e dilcē tm. quana ro-
go p̄te sita ē domū cistnens:
Et cū nūq̄ cistnū vidisset:
nec unquā p̄ viā qua illic
itur ambulasset: i directū pro-
tensa manu ad illā plagā reli
ubi ip̄m renobū ē sitū se ḡuit
et dixit. Rōne ex hac p̄te? Cū
p̄ monachus am̄rās dicit
cū scē p̄r: ille i iubilū cordis
et oris erūpens. o b̄tū inquit
fr̄es qui cistn̄ habitāt: o q̄
b̄tū ē sacer ille quentū: qui
dño tā s̄m q̄ deuote die noctū
q̄ deseruē contendit. Et q̄s
ad monachū: mō aut cū sicut
vidisti i excessū mentis uenisse:
raptus sū i sp̄m cistnū: et vidi
cōmētū monachorū i choro.

domi

Prima.

ordine suo stante multa clari-
 te pfusi laudes deo deuotissime
 psoluerunt. **Sup** eude no quen-
 tu vidi aliu quentu scōr āgelōr
 eode ordine stantū: q etiam
 nullo maioris lūs clariate ra-
 diantes. frū deuotōm cōgra-
 tulai videbant. **Porro** i supioi
 illo loco choi vidi dnm abbatē
 q i stallo suo stante: q i ppe
 apertenti glā cōdatis. magne
 luas radios emittebat. **Sup**
 si ille qret vtz nā vidisset
 dnm abbatē pari cū scōs āgelis
 clariate rfulgente: rridit senice
De debes qā i hac mortali
 vita et corruptibili qūtūcūq; q
 pficiat: nō potit pari cū scōs
 angelis clariatis glā vestri.
Andres fr her multū edificatū
 ē: r idubitant agnouit dnm
 abbatē cistienfē magm apd
 deū meit esse. **De visione p**
quā comūsa ē dñs iohes quon-
dā cistienf monachū cap xxx.

Ute venēabil iohes
 epus q de ordine cisti-
 ensi assūptō ualentina satis
 strenue rexit eccliam: dū ad-
 huc eēt seculais pposuit in
 aīo suo uanitate sc̄li abicē:
 et hitu religiōis accepto ser-
 uie dño i ordine r domo cisti-
 ensi. **Sup** hoc qd salubrit
 pposueat p negligentia differ-
 ret: cepit paulatī i mente
 ipius seruo ille bone iten-
 tōnis tepeste. **Intinuo** p fuis
 ē ad sc̄m iacobū: oīoms grā.
Qu cū ab illa pgnatōne
 regressus fuisset idonū suā:

eade nocte appuit ei p uisionē
 dñs ihs xp̄us cū bñs aplis suis
 petro et iacobo. **Porro** bñs iacobū
 libz quēdā habebat pulcher-
 rimum: quē et aptū corā dño
 tenebat: iquo eiusde clerici no-
 men eēt sc̄ptū. **Et** ait dñs ad sc̄m
 petrū. **Dele** nome eius de libro
 meo: qm̄ resiliuit a pposito suo.
Accedens at bñs iacobū ad dnm:
 ait. **Obsecro** dñe: pce illi quia
 peginis mens ē: uisq; seipm
 corrige festinabat. **Sup** p̄dictus
 cleiū panes et tremēs hocipm
 affimando pmittet: dñs ait. **Et**
 quis me de hoc securū faciet:
Rādit bñs iacobū. **Dñe** ego fi-
 deiussoz illū sū. **Fuigilās** at idē
 cleiū. **Dū** senū mirat: itin mor-
 obdormēs eandē uidit uisionē.
Sup bñs petry sup̄dictū libz
 tenet aptū corā dño: i loco ubi
 fuerat nome cleiū exarātū. ap-
 paruit huiusmodi i sc̄ptō. **Hire-**
 tulas aureas faciens tibi: ver-
 tuculatas argento. **In** facta uō
 uisionē expgestūs et grām dei
 uocantē se toto aīo secutus: re-
 lictis uicuisis mūdi uanitatibz
 ad domū cistienfē festināt
 accessit: ibiq; pbato et fidelis
 iuentus. mōchicū habitū suscepit.
In qua etiā domo religioe et
 sapiā p ficiēs: frūs ē postmodū
 abbas boneuallis. **Inde** uō as-
 sūptū est etiā ad epatū ualētine
 orbis: quē p aīos plūmos strē-
 nue regens multas ibi aduista-
 tes p defensiōe iusticie tolera-
 uit. **Attendant** queso istud qui
 boni aliquit. pponit facē. r ad
 effectū p̄duce negligit: qui
 nullo se reatu constrixi putant

exl.
 hanc si uonū qd ppo:
 nithi. resiliat.

si bonū qd' face' pposuerāt non
soluat dūmodo, nō uoueat: cū
manifeste b̄s gregorius doceat qd'
si quis ī innocēi bono p̄stitutus
maius aliqd' bonū face' pponat:
iā sibi unus bonū illicitū feat:
et si nō soluat quod pposuit
q̄uis ī oculis hoīum ī innocēi
bono stūe uideat: iā tamē ī oculis
oīa cūentis dei a maiori bono
cecidit: q̄ nō solū opm. uincētiā
cogitacōnū et ītencōnū coedis
iudex uentis ē. Verē iste sūus
dei de quo loquim' nullū uotū
fecisse scit: sed tū qd' simpliciter
p̄posueat p̄ negligēciā distulisse:
ei tū subtilissim' ille scrutator
cecidit hoc ita pensauit. ut eū de
libro uite p̄cepisset deleri: nisi
bonū qd' mente cepit. p̄tocius
effectū mancipatē curasset. h̄
pauci q' de uirtutib' reuendissim' p̄
p̄m cisterciensis cenobii ad nrām
noticiā pueniē potuerūt fidei
relacōne p̄struim' cūssime
scientes q' scissima domus illa
p̄fectis et ī oī religione q̄simatis
uirtis claruit: ad quoz uirtutes
īuestigandas p̄uitate nrām min'g
pdoneā fuisse p̄fuerūt. **Explicit**

**Distinctio p̄ma. Incipit sc̄da. De
b̄o p̄e nrō b̄nardo. De mōcho
defuncto q' ei uisibilis apparuit: et cōf
eū q' rap' r' darguēdo mouebat m.**

Distinquā diuina lar
giente grā sicut sup̄
memorauim'. v̄mēa
illa dñi sabaoth. cis
terciensis uidelicet
ecclia. p̄pagines suas
etiutte cepit: fūdati iā domi
bus de fūntate et pontificatō.

Etio loco ī noīe sc̄e et idūndue
tūntatis. aīno ab īcarnacōne
dñi millesimo centesimo quinto
decimo. fundata ē domo clacual
lis: cui ecclia b̄e memoīe dñis
stephanus cisterciens' abbas be
atissimū p̄em nrū bernar
dū p̄mū ordinauit abbate.
De cui' amirabili q̄sacōne
singulā sanctitate. p̄peciali
signoz atz ututū p̄rogatiua
liber h̄ licet uite ip̄ius ple
mus edisseat: tū sūt aliqua
q' ibi p̄missa sūt: q' ad me
moriam tanti uī. simul ad
edificacōne legencū sc̄be
q̄gruū puto: ne ī hoc libello
qui de uirtis ututū cūdit.
splendidissimā colūpnā cui
vniuersitas ordinis nrī tūntur:
sub silencio tūssisse uideatur.
¶ Accidit aliqū ī clareualle dū
missa īuentū celebraēt eodē
ueneabili p̄e p̄te: ut lecto e
uāgelio. sacerdotis maib' lauā
dis aqua p̄ negligēciā decēt
¶ Que cū aliquatū dūctus
expectaret: cōuentū ibi uis
uultib' ad orientē stabat. Cūq'
p̄ ī stallo suo aī gradū p̄sbi
teri sc̄et: monach' quidā
aī paucos dies defunct' ei uisi
bilis apparuit: et stans cōt'
eū caput quasi redarguendo
moue' cepit. Que famulo dei
uidēs agnouit: et quae caput
cōt' eū agitat' q̄siuit. **¶** In ille.
¶ Si sc̄etis quātos et quales
socios habētis ī celis: p̄fecto
cauētis uobis ab oīū negligē
cia. **¶** Quod ubi sc̄is gratant'
audiens: r̄ndit. **¶** Vere ne p̄ntas
q' oīes qui ī hoc monastio
sūt fr̄es saluabūt: **¶** Ecclia t̄q̄t

*Exp.
Mylia
in Januā
in diffinitōe
p̄o et 55.*